ЦЕНТР МІСЬКОЇ ІСТОРІЇ
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ
ЄВРОПИ

ПЕРШІ ДВАНАДЦЯТЬ РОКІВ

2004-2016

ЗМІСТ

4 **ПЕРЕДМОВА**

7 **ВСТУП**

9 **ПОЧАТКИ**
Заснування
Місце
Команда

17 **ПОВОРОТ У ЦИФРОВЕ**
Цифрові архівні колекції
Взаємопов'язаність колекцій
Картування міста
Навігація вулицями та їхнім минулим

33 **АКАДЕМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ**
Формати та співпраця
Літні школи
Викладання
Конференції та воркшопи
Семінари, лекції та презентації

45 **ДОСЛІДЖЕННЯ**
Проекти та співпраця
Розширення сфери досліджень

53 **ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ**
Поєднуючи публічне й академічне
Круглі столи та дискусії
Публічні меморіальні проекти
Виставки
Освітні програми

67 **РЕСУРСИ**
Ґранти, стипендії та стажування
Бібліотека
Веб-сайт
Фінансування

75 **ЛЮДИ**

81 **ПЕРЕЛІК**

ПЕРЕДМОВА

Не так давно я зустрічався із теперішньою директоркою Центру. Ми сиділи у бібліотеці разом із правником, послугами якого планували скористатися для вирішення деяких юридичних питань. Окрім власне справ, говорили і про наш інститут, про його діяльність та колектив. Раптом до кімнати ввійшла одна із дослідниць Центру. Гість, зважаючи на вираз його обличчя, спершу здивувався, а потім щиро зізнався: "Я завжди вважав, що історики старі". Звісно, відтоді ця фраза стала у нашому товаристві справжнім мемом.

Ще один промовистий випадок: колега, довільно пов'язаний з нашою інституцією, скаржився на незграбну багатослівність у її назві – мовляв, як можна було обрати найменування, що так важко запам'ятовується і завдає стільки головного болю кожному макетувальнику, коли треба вписати всі ці слова у зазвичай обмежений простір? Основна думка: ви, історики, уявлення не маєте про правила, за якими живе сучасний світ, де все визначають гроші та стрімкий розвиток. Шлях до успіху на ринку лежить через стислість, а не через точність. Висновок: історики глибоко непрактичні та безнадійно все ускладнюють; поза тим, вони ще й одержимі потуранням власній багатослівності.

У цій брошурі йдеться про історію Центру міської історії Центрально-Східної Європи від самого початку (2004 р.) і дотепер (2016 р.). Сподіваємося, вона відповість на запитання на кшталт "А хто...?" й "А як...?". Вже згадане запитання щодо нашої назви і стане відправною точкою для роз'яснень, оскільки всі три семантичні компоненти нашого офіційного визначення залишаються важливими для нашої ідентичності. "Центр", на відміну від терміна "інституція", означує незалежну академічну одиницю. Незалежність – це наша дійсність, наше кредо і наш головний актив. "Міська історія" – це простір нашої компетентності. Наш головний фокус – це місто. Наше натхнення – у безлічі недосліджених тем, які стали впродовж історії невід'ємною частиною складної структури міських спільнот. Поняття "Центрально-Східна Європа" окреслює наше фізичне розташування та охоплену географію. Сьогодні, як і 2004 р., ми залишаємося

єдиним закладом із такою спеціалізацією в усіх країнах, об'єднаних нашою назвою.

У ширшому контексті і наша наукова спрямованість, і географічні межі передбачають також певні політичні зобов'язання – перед міським життям як відкритим та інклюзивним проектом і перед Україною як частиною європейського проекту. У цьому сенсі повна назва нашої інституції натякає на ціннісну основу, яка живить нашу діяльність і визначає нас у завжди нестабільному політичному та культурному середовищі. А втім, складність нашої назви – це лише одне з цілої низки запитань. Повсякденна мова є іншою. У Львові, де ми розташовуємось, нас уже позначають власне так лаконічно, як би хотілося моєму колезі з рекламного сектора. Для багатьох ми – це просто "Центр". Отже, сьогодні у Львові слова "зустрінемося в Центрі" можуть мати різне значення: це або десь навколо найпопулярнішої серед туристів площі Ринок, або на вулиці Богомольця, 6 – із колегою в бібліотеці або за кавою у нашому кафе-вітальні. Яка приємна плутанина і щоденне нагадування про те, що досягнуто за минулі роки!

Якщо відволіктися від питання назви, то так чи інак для будь-якого дослідницького центру зі сфери гуманітарних наук пояснити сенс свого існування – справжній виклик. Особливо актуально це у постсоціалістичній Україні, де не спрямовані на отримання прибутку приватні інвестиції в освітню сферу – річ все ще незвична. Університетська наука загалом та історичні факультети зокрема найчастіше є державними установами з властивою їм бюрократією. Таке підпорядкування може проявляється також у формі ідеологічних приписів стосовно змісту досліджень та викладання. Відтак на перший план виходить не лише така цінна властивість як незалежність, але й важливість наполегливості та тривалості: у сфері культури існує безліч недовговічних ініціатив, багато з яких фінансуються ззовні, а от закладів, які можуть озирнутися на десятилітню історію свого існування, дуже мало.

Справді, в інституційному середовищі з його стрімкими змінами та значною плинністю Центр уже можна вважати частиною «істеблішменту». Однак (пригадаймо першу із вище поданих розповідей) ми – інституція молода. Станом на грудень 2016 р. середній вік 24-х осіб, які працюють у Центрі на постійній контрактній основі, був 29 років. Вони приїхали з різних регіонів України і здобули освіту в різних напрямах– від історії та культурології до архітектури та соціології. Історія в Центрі – галузь міждисциплінарна, вона перетинає кордони й опановує нові теми й підходи в дослідженнях, викладанні та дискурсі. Тож молодими нас робить не стільки наш вік, скільки результати діяльності.

Для прикладу – цифрова історія. Наш інститут отримує неабияку користь від активної співпраці між фахівцями із програмування, з одного боку, та істориками як

менеджерами контенту, з іншого. Це поєднання дає нам змогу бути включеними у напрями розвитку у сфері, де вирішальне значення має і методологічна рефлексія, і виконання. Загальнодоступні результати нашої праці варіюють від інтерактивної історичної мапи Львова до величезного цифрового архіву, що містить карти, зображення, відео та інтерв'ю з усієї України (і не тільки). Не дивно, що, як свідчить статистика відвідувань на нашому веб-сайті, саме ці проекти приваблюють найбільшу кількість користувачів.

Публічна історія – це ще одна сфера нашої діяльності, головна мета якої – усунути розрив між науковими дослідженнями та міською аудиторією. На виставках ми розкриваємо в історичному розрізі основні сфери суспільного життя на перехресті політики, культури та щодення. "Ерос та сексуальність", "Дім", "Спорт" та 1990-ті роки ("Завтра буде краще") – це далеко не повний перелік тем наших виставок протягом останніх дванадцяти років. У рамках нашої освітньої програми ми звертаємося до університетів і шкіл, пропонуючи нові способи переживання та інтерпретації історії. Зрештою, ми виступали консультантами державного сектора з питань контенту й логістики у проектах розвитку громадського простору. Загалом (знову ж таки пригадуючи наведену вище бувальщину) усе це – приклади доволі "практичного" підходу.

Нашим найбільшим досягненням за останні дванадцять років стало розширення і поглиблення напрямків досліджень Центру. Завдяки багатьом фокусам, як-от "соціалістичному місту", єврейській історії та широкій сфері, пов'язаній із пам'ятками і культурною спадщиною, Центр міської історії Центрально-Східної Європи отримав загальне визнання як гравець в галузі інноваційних досліджень та міжнародного обміну. Позитивним моментом є зростання кількості публікацій іноземними мовами авторства дослідників нашого Центру. Значною мірою це стало можливим завдяки творчим зусиллям трьох директорів Центру: Андрія Заярнюка (2004–2007), Таріка Сиріла Амара (2007–2010) та Софії Дяк (від 2010 р.). Саме останній я й завдячую створення огляду, вміщеного на наступних сторінках.

Д-р Гаральд Біндер
засновник і президент Ради Фундації

ВСТУП

Я долучилася до Центру міської історії у 2008 р. і від 2010 р. працюю тут директоркою. Можливість розвитку цієї інституції та праця із щораз чисельнішою командою стали для мене справжнім викликом та привілеєм. На сьогодні Центр є одним із найважливіших дослідницьких закладів України та Східної Європи, який отримав визнання за свої дослідження міської історії, цифрового архівування та публічної історії. Поєднуючи академічні та публічні формати, ми не лише створюємо простір для нових зустрічей та дискусій, але й сприяємо поширенню ідей, тем і питань, які в Україні здебільшого не розвиваються. Гібридна інституційна модель Центру, що поєднує в собі наукове і публічне, відображає прагнення, роботу та зацікавлення команди, що складається з людей, які тут працюють, а також тих, хто нас відвідує та бере участь у нашій діяльності.

Чималий перелік навчальних заходів Центру охоплює регулярні семінари, в яких беруть участь студенти місцевих університетів, лекції запрошених науковців, міжнародні конференції та наукові семінари, літні школи, де навчається нове покоління міських істориків, дослідників культури та музейних працівників. Теми конференцій синергували з нашими дослідницькими фокусами і підживлювали наші проекти з публічної історії. Наприклад, першу велику міжнародну конференцію Центру організував д-р Тарік Сиріл Амар (академічний директор 2008–2010 рр.). Він зібрав 24-х доповідачів для обговорення сучасної єврейської спадщини у містах Східної та Центральної Європи. Від тієї конференції тема міської спадщини стала одним із дослідницьких фокусів Центру, а наші проекти з публічної історії, як-от новий меморіал "Простір синагог", безпосередньо стосуються проблеми переосмислення понять та практик, пов'язаних зі спадщиною. На чергову нашу конференцію (серпень 2017 р.), присвячену ролі міст упродовж перехідного періоду "входу/виходу із соціалізму", ми отримали 83 заявки із 31-єї країни. Ідея цієї конференції виникла на основі ще одного дослідницького фокусу Центру – планового урбанізму, а також наших освітніх та цифрових проектів, пов'язаних із модерністськими баченнями міста XX ст.

Налагодження власне таких зв'язків між найновішими науковими дослідженнями та орієнтованими на широку громадськість проектами і способами ділитися знаннями за допомогою цифрових технологій і є одним з наших основних завдань.

Врешті, розвиток Центру актуалізує питання про те, що можуть досягнути неурядові науково-дослідні інституції гуманітарного спрямування в Україні, де державна наукова інфраструктура має потужний спадок. Окрім того, як ми можемо сприяти міжнародному середовищу дослідників і практиків, які працюють у галузі історії та вивчення міст? Чіткого шаблону й однозначних відповідей немає, але Центр є прикладом і потреб, і можливостей, пов'язаних із переосмисленням способів вивчати історію в Україні. Отже, завдання Центру – не лише надавати нового змісту і звертатися до нових тем, а й досліджувати способи осмислення історії як процесу: не нав'язувати, а запрошувати до обговорення, не виправдовувати, а уможливлювати, не обмежувати, а охоплювати. Озираючись подумки на 12 років існування Центру міської історії, ми розуміємо, наскільки далеко зайшли. Завдяки цьому ми відкриті для нових викликів та з нетерпінням очікуємо на прокладання нових шляхів співпраці та досягнення нових горизонтів.

Д-рка Софія Дяк
директорка

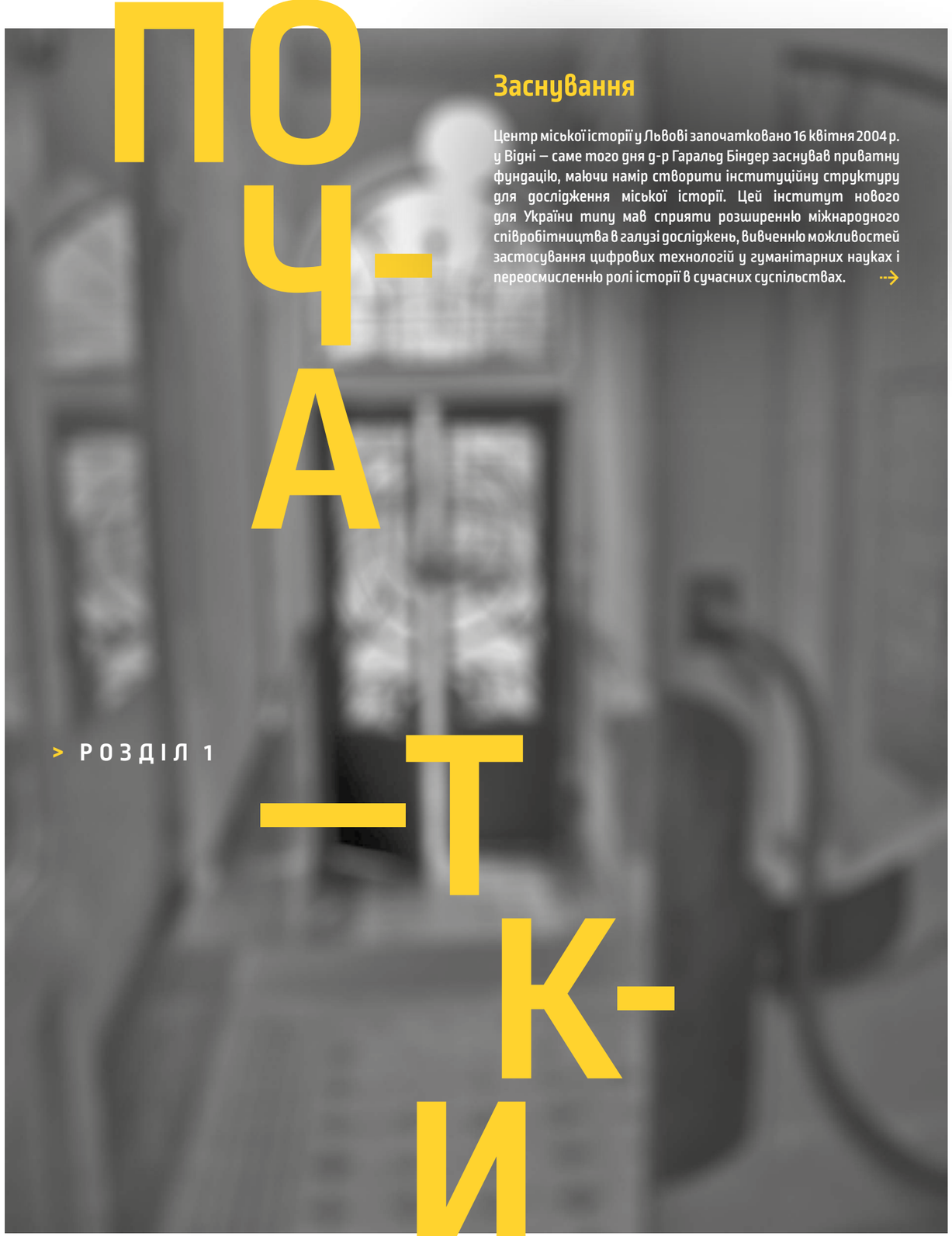

> РОЗДІЛ 1

ПОЧАТКИ

Заснування

Центр міської історії у Львові започатковано 16 квітня 2004 р. у Відні – саме того дня д-р Гаральд Біндер заснував приватну фундацію, маючи намір створити інституційну структуру для дослідження міської історії. Цей інститут нового для України типу мав сприяти розширенню міжнародного співробітництва в галузі досліджень, вивченню можливостей застосування цифрових технологій у гуманітарних науках і переосмисленню ролі історії в сучасних суспільствах.

Розділ 1
ПОЧАТКИ

2005 р. первісну назву – "Центр історії та культури міста Львова" (Zentrum für Geschichte und Kultur der Stadt Lemberg) – було змінено на "Центр міської історії Центрально-Східної Європи" (Zentrum für Stadtgeschichte Ostmitteleuropas), щоб наголосити на властивому інституції широкому концептуальному та географічному підході. У подальші роки Центр залишався вірним своїй місії, хоч його дослідницькі фокуси змінювалися. З роками набули важливого значення альтернативні фінансові джерела (зокрема ґранти), але основною фінансовою базою діяльності Центру залишається первинний внесок приватної Фундації.

Д-р Гаральд Біндер підписав статут Фундації 16 квітня 2004 р. у Відні.

Створення Фундації збіглося в часі з істотними змінами в Україні на національному та місцевому рівнях, зокрема із розширенням повноважень місцевих адміністрацій та виробленням нових підходів і концепцій культурних політик та практик в містах. Від самого початку діяльність Центру характеризувалася кількома цілями: вивчати історію міст Східної та Центральної Європи; сприяти розвитку міської історії у міждисциплінарному форматі; налагоджувати міжнародний академічний та культурний обмін; поглиблювати усвідомлення та розуміння складності й різноманітності історії та спадщини у містах Східної та Центральної Європи; зміцнювати співпрацю між місцевими та міжнародними установами. За останні десять років формати і фокуси діяльності Центру стали різноманітнішими, але дослідження, публічна історія, а також цифрова історія та архівування й надалі становлять три основні напрями цієї діяльності.

У 2004 р. створення приватної наукової установи в Україні було починанням не тільки незвичним, але й, з огляду на політичні обставини останніх років перебування при владі президента Кучми та масштаби корупції, доволі ризикованим. Окрім того, складно було передбачити, як таку "іноземну" інституцію сприйматимуть традиційні навчальні заклади та муніципальні установи. Незабаром виявилося, що ці побоювання були великою мірою необґрунтовані. Завдяки залученню на самому початку молодих науковців, які працювали в університетах та в Національній академії наук України, Центр зумів налагодити дружні та взаємно корисні стосунки з академічними спільнотами, зокрема з архівами, музеями і бібліотеками у Львові та в Україні.

21 жовтня 2006 р. Центр офіційно відкрили на інавгураційній конференції у Львові в Палаці Потоцьких. Справа наліво: д-р Василь Косів (заступник міського голови Львова), проф. Роман Шуст (декан історичного факультету, Львівський університет), д-р Остап Середа (головний радник Центру, науковий співробітник НАН України), проф. Ярослав Ісаєвич (директор Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України), проф. Андреас Каппелер (Віденський університет), д-р Гаральд Біндер (засновник і президент Центру), проф. Ричард Роджер (Центр міської історії, Університет Лестера).

Атмосфера політичного сум'яття поступилася оптимізму наприкінці 2004 р., коли Помаранчева Революція продемонструвала потенціал українського громадянського суспільства, посилюючи нові ініціативи, зокрема й на місцевому рівні. У рамках цього процесу Центр став частиною і промоутером нового культурного та громадянського середовища в місті. У подальші роки продуктивні відносини з навчальними закладами та з муніципальними органами влади виявилися важливим активом для позитивного розвитку Центру. 2008 р. мер Львова від імені Президента України Віктора Ющенка нагородив д-ра Гаральда Біндера орденом "За заслуги" третього ступеня. Ця честь була символічним визнанням внеску Центру в академічне та культурне життя в Україні. Рік за роком Центр ставав дедалі відомішим, і 2010 р. д-р Тарік Сиріл Амар, академічний директор Центру, був нагороджений Золотим Гербом – відзнакою Львівської міської ради. Нещодавно – 2016 р. – д-рка Софія Дяк, директорка Центру від 2010 р., отримала почесну відзнаку Львівської міської ради за активне сприяння розвитку академічного життя у Львові. Ці нагороди відображають внесок всієї команди Центру у сприяння науковим досягненням та громадянській активності в Україні.

Місце

У жовтні 2006 р. Центр міської історії відкрив наново відремонтовані приміщення на вул. Богомольця, 6. Зведена під керівництвом Івана Левинського – одного з найвідоміших у Львові сецесійних архітекторів – й розташована на чи не найгарнішій сецесійній вулиці міста, сама ця будівля виявилася символом Центру та його присутності у місті. Крім того, вона стала взірцем для проектів реконструкції, що поєднують сучасний дизайн інтер'єру з чутливим ставленням до історичної спадщини. Центр пристосував фізичний простір будівлі для своїх сучасних потреб та вжитку, при цьому ретельно зберігаючи цілісність його історичних ознак. Успішне здійснення цього проекту стало результатом плідної співпраці між Австрією (Герберт Пастерк як керівник проекту), Україною (Микола Прокопович як місцевий архітектор-партнер) та різними компаніями. З часом основну частину будівлі (приміщення рецепції, бібліотеку та офісні приміщення) було розширено із долученням конференц-залу, виставкового простору, гостьових кімнат і насамкінець – відкритого кафе-вітальні.

Коли будинок номер 6 на вулиці Богомольця став невід'ємною частиною ідентичності Центру, почалося дослідження архітектурної історії цієї будівлі, історії життя її мешканців та багатогранного минулого дільниці, де він розташований. Вулиця Богомольця може слугувати ілюстрацією до історії Львова XX ст. Ця невелика вулиця була прокладена і забудована в 1904–1908 рр., а першу свою назву отримала на честь польського поета Адама Асника. Її створення збіглося з періодом, коли у Львові реалізовували нові ідеї в містобудуванні, архітектурі й облаштуванні довколишньої території. Незабаром назва вулиці стала синонімом комфортного проживання в міському середовищі; ця місцина стала популярною серед представників середнього класу та міських фахівців різних напрямів, зокрема серед лікарів, юристів, підприємців, фотографів, архітекторів, інженерів, чиновників та викладачів університету. Деякі мешканці також відкрили там свої офіси, бюро, кравецькі майстерні. Наприклад, у першій половині XX ст. на цій вулиці жили Адольф Бек, професор медицини та ректор Львівського університету в 1912–1913 рр., Євген Олесницький, правник і політик, та Станіслав Прогульський, лікар і професор університету.

Друга світова війна, Голокост та післявоєнні депортації трагічно позначилися на долях жителів вулиці й назавжди змінили склад населення кварталу, хоч будівлі переважно й залишилися неторкнутими: Станіслава Прогульського та його сина Анджея розстріляли гестапівці у серпні 1941 р. на Вулецьких пагорбах у Львові; Адольф Бек покінчив життя самогубством 1942 р. під час примусового переселення львівських євреїв до ґетто. Після війни більшість довоєнних жителів вулиці Адама Асника була примушена переїхати до нової комуністичної Польщі, а на вулиці, перейменованій у вже радянському Львові на честь академіка Олександра Богомольця, оселилися нові мешканці.

Зосередження досліджень навколо однієї вулиці дало змогу розповісти її історію з різних поглядів та в різних форматах, серед яких – добірка інтерв'ю з усної історії, окрема дослідницька тема в рамках цифрового проекту "Інтерактивний Львів" та виставка 2010 р. На завершення виставки на вулиці Богомольця Центр організував у сквері перед будівлею вуличний фестиваль і відкрив меморіальну дошку з історією вулиці та її архітектора, Івана Левинського. Ця унікальна і безпрецедентна подія репрезентувала, з одного боку, новаторську концепцію досліджень міста, сягаючи

The Center's entrance hall

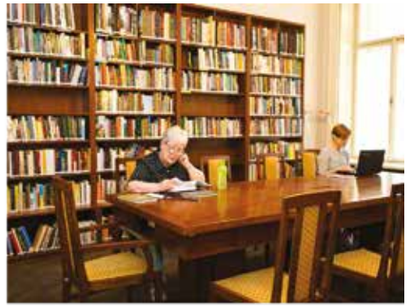

Бібліотека і читальний зал

Office spaces

Інтер'єр Центру відображає різноманітність робочого простору (від досліджень до виставок), а також різні стадії розвитку Центру: від трьох кімнат 2006 р. – до трьох рівнів поверхів 2016 р. Таке поступове розширення відбувалося відповідно до функціонального поділу від радше внутрішнього й орієнтованого на роботу простору з офісами та бібліотекою в лівому крилі будівлі до більш публічного простору з конференц-залом, виставковим приміщенням, а останнім часом і кафе-вітальнею у правому крилі. Двір, який активно використовується за теплої погоди, є символічною ланкою між цими різними, проте пов'язаними між собою частинами будинку № 6 на вул. Богомольця.

Конференц-зал

Exhibition hall

Courtyard and meeting place

Кафе-вітальня

Фасад будинку
на вул. Богомольця, 6,
у липні 2016 р.
і в січні 2007 р.

мікроісторичного рівня, а з іншого – відображала кредо Центру як академічної інституції, що бере активну участь у житті громадянського суспільства і звертається до міської публіки. Таке поєднання сприяло перетворенню будинку № 6 по вул. Богомольця на відкритий і гостинний простір для бесід, зустрічей та обміну різними поглядами.

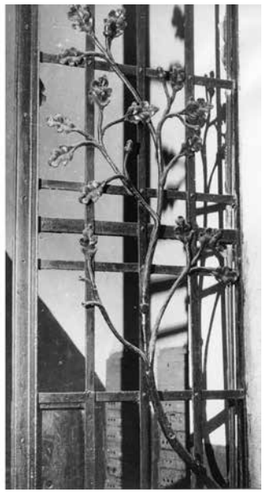

Команда

Від самого початку одним із головних для Центру було питання про те, як розробити інфраструктуру, яка б підтримувала інноваційні дослідницькі зусилля разом із орієнтацією на широку громадськість. Перші три роки історії Центру після його формальної появи творила команда з трьох істориків: д-р Андрій Заярнюк як перший академічний директор Центру, д-р Остап Середа з Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України як головний зовнішній радник та д-р Гаральд Біндер як ініціатор та засновник інституції. Центр отримав вагомий поштовх до визнання на міжнародному рівні 2007 р., коли посаду директора обійняв д-р Тарік Сиріл Амар. Дослідник історії Східної Європи XX ст. та випускник найкращих міжнародних програм з історії (Оксфордський університет, Лондонська школа економіки, Принстонський університет), д-р Амар обіймав посаду директора впродовж трьох років, доки 2010 р. не перейшов на викладацьку роботу до Колумбійського університету в Нью-Йорку. Д-рка Софія Дяк, нинішня директорка Центру, була призначена у вересні 2010 р. після конкурсу, на який зголосилися кандидати з України та закордону. Вона працювала в Центрі від 2007 р., досліджуючи післявоєнну історію соціалістичних міст та реалізовуючи проекти з публічної історії.

Спочатку невелика команда Центру рік за роком значно зросла; до неї долучилися дослідники, які працюють у різних наукових сферах – історії, соціології, культурології, географії, історії мистецтва та архітектури; куратори та педагоги; програмісти та дизайнери; перекладачі, адміністратори та менеджери. Сьогодні команда Центру складається з 24 осіб, львів'ян і не тільки.

Академічні програми та проекти з публічної історії координує заступниця директора, д-рка Ірина Мацевко. Фінансовими справами керує Тетяна Федорук, фінансова директорка Центру. "Міський медіаархів" курує Богдан Шумилович, а проект цифрової історії "Інтерактивний Львів" – Тарас Назарук. Структура команди відображає мету Центру, що полягає у розвитку інституції, яка провадитиме дослідницьку діяльність у галузі публічної історії із залученням цифрових технологій.

У вересні 2015 р. у дворику будинку на вул. Богомольця, 6 відбувалася виставка "Сецесія у масках". Кураторкою виставки, яка проходила в рамках організованих у Львові "Днів європейської спадщини", стала Ольга Заречнюк. Темою 2015-го року була архітектурна і художня спадщина стилю сецесії. Основним фокусом нашої виставки стали ефектні маскарони: людські обличчя, голови тварин або міфічних істот. Ці оздоби, часто занедбані чи поруйновані, активно фотографував у 1970-90-х рр. Танас Никифорук (1928–2009). Його колекцію, що налічує 9400 зображень з усього Львова, передали "Міському медіаархіву" Центру. На багатьох фотографіях зі збірки можна побачити архітектурні елементи будинків на вул. Богомольця.

Радники

Рада

Президент

Керівництво

Директор
Заступник директора
Фінансовий директор

Дослідження

Дослідники
Гостьові дослідники

Цифрова історія

"Міський медіаархів"
Керівник проекту
Координатор проекту
Асистент
"Інтерактивний Львів"
Керівник проекту
Координатор проекту
Академічний редактор
Дизайнер

Публічна історія

Керівник виставкових проектів
Координатор освітніх програм
Асистент виставкових проектів

Адміністрація

Координатор академічних подій
Менеджер з адміністративної діяльності
Адміністратор бібліотеки
Перекладач
Системний адміністратор
Адміністратор приміщень
Фінансовий асистент

Схематична структура Центру (від 2015 р.))

ПОВ-ОР-ОТ

Цифрові архівні колекції

Одним із перших викликів для Центру стало перетворення нашої задекларованої місії – бути інституцією, що працює у сфері міської історії, – на конкретні проекти та заходи. Безперечно, було важливо зберегти наше зацікавлення Львовом з його багатою та різноманітною історією, проте водночас потрібно було охоплювати нові теми й робити доступними наявні джерела, які мали сприяти впровадженню нових методологічних стратегій.

РОЗДІЛ 2

У ЦИ-ФРО-ВЕ

Розділ 2

ПОВОРОТ У ЦИФРОВЕ

Цифрові технології та формати повинні були надати власне такий інноваційний підхід до аналізу та відображення міських форм, структур та наративів, який ми шукали. Як наслідок – з'явилися чотири великі проекти, засновані на концепції цифрової міської історії: інтерактивна мапа Львова (ЛІА), база «Урбаністичні образи», проект «Карти міст», проект «Міське відео» і врешті – база усноісторичних матеріалів «Міські розповіді».

У 2006 р. було започатковано три перші проекти: "Інтерактивну карту Львова" (ініціатор – д-р Гаральд Біндер, керівник – д-р Маркіян Прокопович); базу урбаністичних образів, яку координувала Ірина Котлобулатова, авторка публікацій з історії фотографії у Львові, і колекцію хронік та відеоматеріалів "Міське відео", яку започатковував і якою до сьогодні опікується Богдан Шумилович. 2009 р. зібрану у Центрі колекцію карт було виділено в окремий проект із назвою "Цифрові карти міст", який спочатку координував історик Сергій Терещенко, а згодом Марія Погорілко. У 2013 р. колекцію усних інтерв'ю, записаних для проекту "Інтерактивний Львів", було виокремлено в новий проект із назвою "Міські розповіді" під керівництвом соціологині Наталії Отріщенко. Метою всіх цих проектів із вільним доступом у мережі було заохотитии широку аудиторію зацікавлених до використання цього значного за обсягом матеріалу. Окрім цього, згадані збірки стали для науковців Центру відправною точкою для здійснення інноваційних дослідницьких проектів, особливо пов'язаних із візуальними джерелами.

Кожна із зазначених цифрових колекцій була спочатку розроблена як окремий проект, щоб забезпечити онлайн-доступ до недоступних або маловідомих джерел, особливо для дослідників та всіх зацікавлених міською історією Східної та Центральної Європи. Також вони служили ресурсом для інших напрямів роботи Центру. Протягом перших п'яти років основними цілями Центру була розбудова цифрових збірок для розвитку різноманітних поглядів на історію міст та містечок, а також налагодження зв'язків із приватними колекціонерами, дослідниками, архівами та жителями Львова.

Важливою особливістю всіх цих проектів була плідна співпраця з різними партнерами з-поза Центру. Одним із результатів цих партнерських взаємин стала публікація "Атласу історичних міст України" (т. 1: Львів, що є водночас ч. 503 серії "Атласи історичних міст"). Це – перший том серії, присвячений українському місту. Видання відіграло роль своєрідного мосту між цифровими та нецифровими інформаційними форматами і стало можливим завдяки спільним зусиллям Центру й Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського, науково-дослідного центру "Археологічна рятувальна служба", Центрального державного історичного архіву у Львові й Інституту геоінформаційних систем (Львів).

Пожежа на вул. Краківській, Львів, 1930-ті рр.

Центральна площа Чернівців, кін. XIX – поч. XX ст.

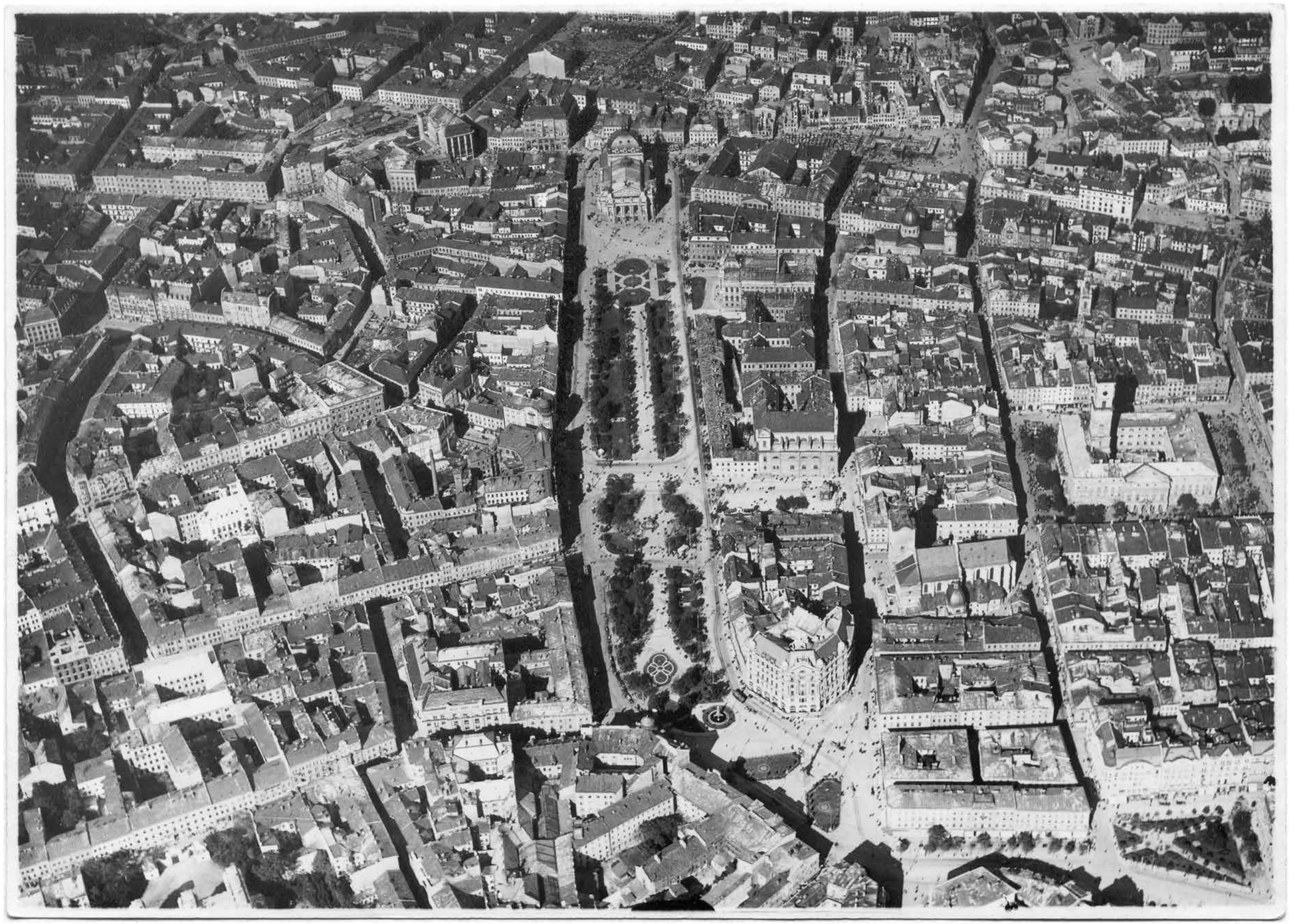

Аерофотозйомка центральної частини міста, Львів, 1928 р.

Портрет жінки з дитиною, Львів, 1930-ті рр.

↑
Масове будівництво житла на вул. Артема (сучасна вул. Володимира Великого) у Львові, 1966 р.

↗
Інженери заводу "Автонавантажувач" на демонстрації, Львів, 1950 р.

⇢
Дослідниця з Радіотехнічного інституту, Львів, 1970-ті рр.

Обрані з "Міського медіаархіву" (колекція "Урбаністичні образи"), ці фотографії ілюструють різноманітність та унікальність архіву. Складена впродовж десятиліття, ця збірка містить оцифровані зображення з різних джерел. Тут наведено знімки з державних архівів (Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. Пшеничного у Києві, Обласний державний архів та Інститут народознавства НАН України у Львові), приватних колекцій (Володимир Рум'янцев, Ігор Котлобулатов, Тарас Піняжко) та сімейних архівів (Тетяна Гощицька, Марія Фарнеза, Ольга Заречнюк, Гельмут Кусдат та сім'я Отко).

↙
Скріншоти з "Карт міст" демонструють можливості масштабування та деякі з вбудованих завдяки цифровому формату функції, що дають змогу отримати додаткову інформацію, доступну із самих карт або після додаткових досліджень. Угорі: карта столичного міста Лемберґа (1777 р.). Дозволяє навігацію вибраними об'єктами, які позначені та підписані на карті. Внизу: карта Чернівців з новими назвами вулиць, номерами будинків і позначенням висот (1911 р.). Дає змогу переглядати додаткові описові матеріали, що відображаються як файли PDF. Обидві карти походять зі збірки Австрійського воєнного архіву (Kriegsarchiv) у Відні.

Поєднання колекцій

У 2013 р. чотири окремі проекти з цифрової історії – "Урбаністичні образи", "Міське відео", "Карти міст" і "Міські розповіді" – було об'єднано у "Міському медіаархіві" (ММА). Загалом ММА має ту саму мету, що й окремі збірки: віднаходити, зберігати та вивчати візуальні й аудіоматеріали, які або проігноровані державними архівами й установами, або в інший спосіб недосяжні, надавати до них доступ і популяризувати їх. Завдяки об'єднанню цих різних збірок з'явилися нові способи вивчення, оцінювання, контекстуалізації, відображення та застосування різноманітних архівних медіа та документів. До очолюваної Богданом Шумиловичем команди ММА ввійшли Олександр Маханець, координатор архіву, і Наталія Отріщенко, керівниця проекту усної історії.

Хоч обсяг і масштаб ММА щороку зростали, основними завданнями проекту й надалі залишалися збирання та опрацювання матеріалів, пов'язаних з міською історією. ММА активно розвивав співпрацю з архівними інституціями, ініціативами та особами, готовими об'єднати зусилля задля оцифрування та опису метаданих, архівування та створення віртуальних цифрових колекцій. Це також сприяло подальшій диверсифікації колекції, до поповнення якої залучали учасників з інших міст України і навіть з-за кордону. Так ММА перетворювався на основний ресурс для аналізу даних і розробки нових способів інтерпретацій та використання різноманітних архівних медіа й документів. Успішне партнерство з місцевими експертами та дослідницькими й освітніми установами виявилося критично важливим для намагань Центру розширювати й інтенсифікувати використання ресурсів, що, своєю чергою, дало змогу розповсюджувати історичні матеріали, сприяло поширенню плюралізму у сучасній історичній культурі України.

У листопаді 2013 р. Центр організував міжнародний семінар "Цифрове та візуальне: нові підходи до дослідження історії міст Центрально-Східної Європи" за підтримки Європейської асоціації цифрових гуманітарних наук (European Association for Digital Humanities), щоб обговорити місцеві приклади і глобальні контексти для застосування нових медіа та геоінформаційних систем (ГІС) у міській історії. В Україні цей семінар став першим кроком для привернення уваги до переваг і проблем використання нових технологій у дослідженні міст. Захід мав неабияке значення для реалізації наших тривалих проектів, пов'язаних із цифровим архівуванням та історичними дослідженнями, і спонукав нас до рішення реструктурувати окремі архівні проекти Центру, об'єднавши їх в ММА, та сприяти інституціоналізації нашої збірки усної історії.

Семінар "Цифрове та візуальне", 7-8 листопада 2013 р.: круглий стіл: "Ізольовані історії, суперечливі наративи, спільні проекти: як "цифрова історія" може допомогти у вивченні історії міст Центрально-Східної Європи?". Організаторка – Марія Погорілко, модератор – Богдан Шумиловичч (керівник "Міського медіаархіву"). На цей круглий стіл було запрошено таких доповідачів, як проф. Чарльза ван дер Гювеля (Королівська академія мистецтв і наук Нідерландів, дослідницька група E-Humanities), проф. Пола Артура (Західносіднейський університет, дослідницька група DigitalHumanities) і д-ра Володимира Кулікова (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна).

Прикладом співпраці з використанням архівних матеріалів ММА є спілкування між академічними та мистецькими середовищами. 2015 р. на Першій сцені сучасної драматургії "Драма.UA" відбувся цикл публічних розмов "Teamp: InsideOut", що спирався на дослідження Центру "Театри Львова у 1945–1985 роках: між мистецтвом і політикою". Ці розмови стали платформою для зустрічей науковців, акторів, критиків, працівників театру і театральної аудиторії. Ідея їхнього проведення зародилася під впливом пов'язаних між собою збірок усних інтерв'ю Центру та добіркою візуальних матеріалів, переважно фотографій, пов'язаних із культурним і театральним життям Львова у другій половині XX ст.

Головна веб-сторінка "Міського медіаархіву" (лютий 2017 р.).

Станом на сьогодні збірка ММА містить різножанрові відеозаписи, а також фотографії та аудіозаписи з приватних та офіційних архівних колекцій. Особливу увагу досі приділяли оцифруванню недооцінених активів, тем і періодів, насамперед задля того, щоб уможливити множинність перспектив міського життя. Наприклад, ММА має повну колекцію пов'язаної зі Львовом кінохроніки з Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. Пшеничного у Києві. Цю колекцію доповнюють матеріали Львівського телебачення – результат тривалого проекту з оцифрування та збереження раніше недоступних збірок з Державним архівом Львівської області (ДАЛО), який також розпочався у 2013 році. Крім того, особливу увагу було приділено

пошукам та збереженню домашнього відео, приватних записів і колекцій відео, а також сучасним відеопроектам, пов'язаним із містом та міською культурою. Завдяки цим різноманітним джерелам ММА містить сьогодні близько 6 000 оцифрованих відеофайлів, створених у 1915–2010 рр. Доступні онлайн понад 6 200 оброблених зображень, як-от оцифрованих фотографій, графіки та ілюстрацій, що охоплюють період 1823–2015 рр. У колекції цифрових карт ММА налічується понад 270 одиниць, що були створені впродовж понад 350 років (1635–1989). Збірка також містить понад 300 інтерв'ю з усної історії, записаних від 2008 року.

Більшість цих матеріалів стосується історії Львова, що зумовлено початковими цілями та спрямованістю Центру. Проте за останнє десятиліття масштаби колекції значно розширилися і в часі, й у просторі. Наприклад, колекція "Міське відео" містить матеріали про десять міст, зокрема про Дрогобич, Івано-Франківськ, Львів, Луцьк, Харків, Прип'ять, Ужгород, Трускавець. Колекція "Урбаністичні образи" охоплює 145 міст і містечок України та Польщі. У збірці карт є карти 37 міст України, Польщі, Угорщини, Литви, Білорусі. Колекція ММА, пов'язана з усною історією, присвячена здебільшого історії Львова. Особливе місце посідає колекція "Голоси супротиву та надії", яка містить інтерв'ю з активними учасниками Майданів і матеріали зі Львова, Києва та Харкова. Укладений у грудні 2013 р. та в лютому 2014 р. дослідницькою групою під керівництвом Анни Чеботарьової та Наталії Отріщенко, цей важливий соціологічний огляд став винятковою для нашого Центру збіркою, поєднавши дослідження й активну громадянську участь у період кризи та радикальних змін.

ММА виявився дуже успішною базою для здійснення дослідницьких проектів і в межах нашого Центру, й поза ним. Наприклад, довгостроковий проект ММА з оцифрування й обробки матеріалів Львівської телевізійної станції став частиною докторату Богдана Шумиловича в Європейському університеті у Флоренції, присвяченого популярній міській культурі пізнього радянського періоду. Здійснюване ММА опрацювання фотоколекцій, пов'язаних з історією радянського Львова, сприяло дослідницьким проектам д-рки Софії Дяк та д-ра Таріка Сиріла Амара, присвячених повоєнній історії соціалістичних міст. Дослідження індустріалізації та міських ландшафтів, яке провів у 2013-2014 рр. д-р Володимир Куліков, вилилося у створення збірки зображень промислових міст, окремих предметів, внутрішніх та зовнішніх деталей заводів і промислових ярмарків у період до 1918 р. на території сучасних Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Луганської, Одеської, Харківської, Херсонської та Сумської областей України. Ця цифрова колекція має особливу цінність з огляду передусім на те, що деякі оригінальні матеріали зараз недоступні (і невідомо, у якому вони стані) через війну, що триває в Донецькій і Луганській областях.

Колишній директор Львівського будинку моди Надія Никифорук дає інтерв'ю Наталії Отріщенко та Олександрові Маханцю для ММА 2015 р.

У 2015 р. процес оцифрування почала доповнювати нова форма архівування аналогових даних. Архів Центру поповнився великою і багатою колекцією негативів та відбитків, які виготовив професійний фотограф Танас Никифорук (1928–2009). На фотографіях із цієї збірки зафіксовано вулиці, будівлі й архітектурні деталі Львова; як наслідок, їх можна вважати своєрідним візуальним архівом центру міста від 1970-х до 1990-х рр. Зазначена колекція дуже важлива з огляду на поточну діяльність Центру в науковому опрацюванні міської спадщини XX ст., зокрема пізньо- і пострадянського періоду.

Збірки ММА

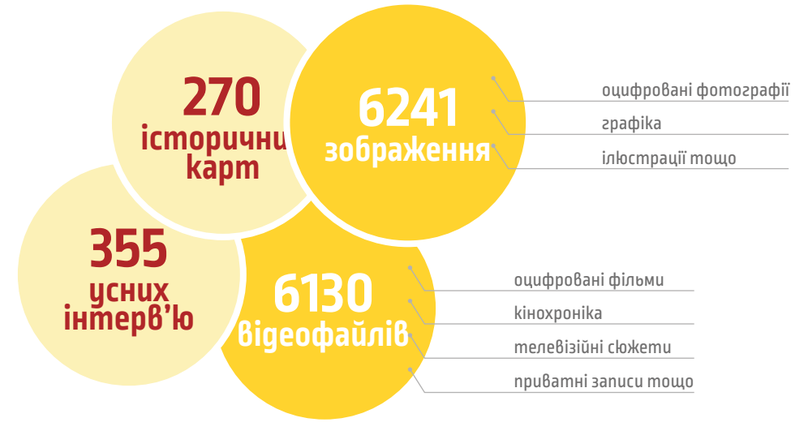

Хронологія збірки ММА

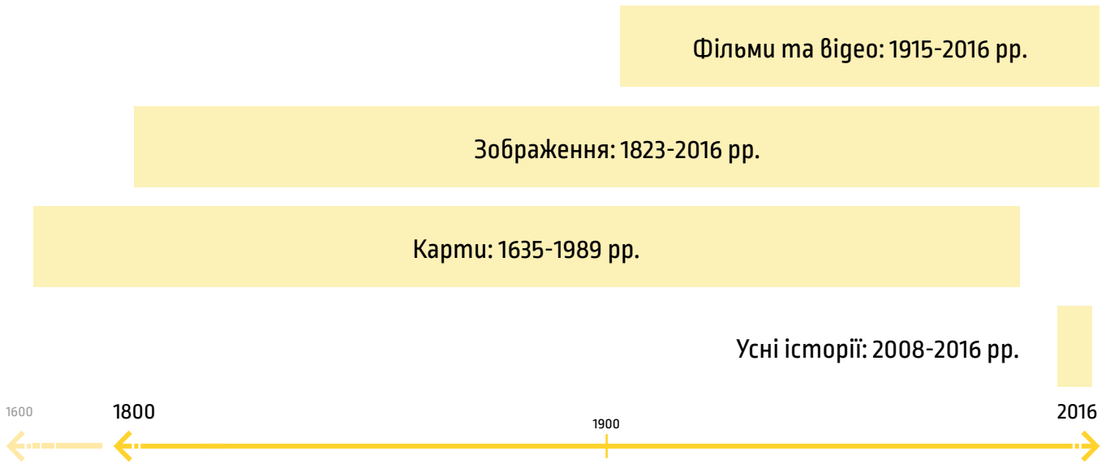

Головна веб-сторінка проекту “Інтерактивний Львів” (ЛІА) (2008 рік)

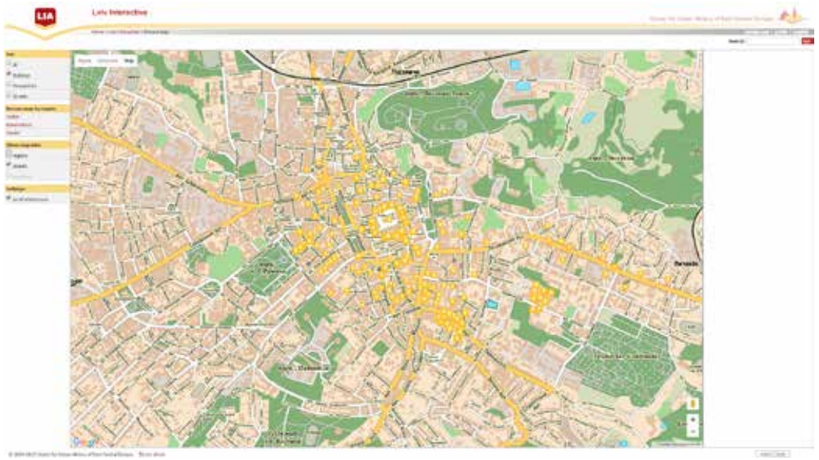

Головна веб-сторінка проекту “Інтерактивний Львів” (ЛІА) (2017 рік)

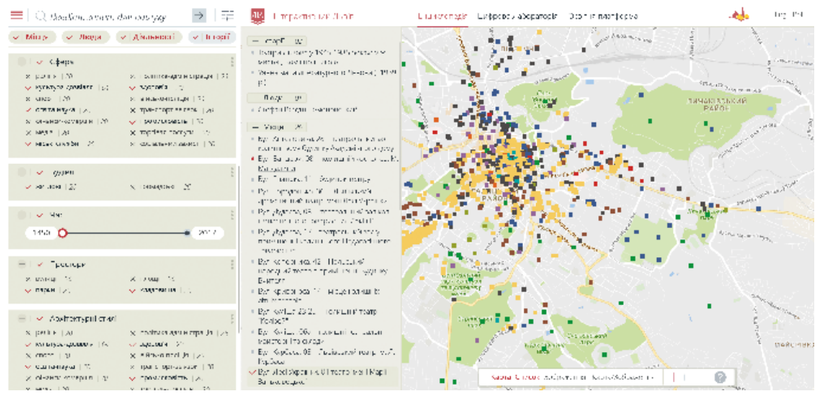

Картування міста

Одним із наших найбільших та найтриваліших проектів є “Інтерактивний Львів” (ЛІА) – доступна в інтернеті карта міста, мета якої – представити сучасне, живе місто в історичному розрізі. Основна ціль ЛІА – розробка характерних для гуманітарної сфери цифрових підходів до міської історії. Така концепція відрізняє цілі та функції цього проекту від численних та різноманітних зосереджених на історії сайтів, де також використовуються карти. Історичні дані й тенденції розглядають тут з огляду на те, як вони формували сучасне місто: його зовнішній вигляд, внутрішнє функціонування та соціокультурну систему. Започаткованим у 2006 р. проектом керували д-р Маркіян Прокопович, д-р Гаральд Біндер, а згодом Сергій Терещенко. Із розвитком проекту відбувалася інтенсивна співпраця з фахівцями у галузі історії архітектури, а також із командою розробників IT-технологій на чолі з Любомиром Олійником (SiteGist). 2011 р. керівницею проекту стала д-рка Оксана Дудко; 2013 р. до проекту долучилася Ольга Заречнюк, випускниця Інституту архітектури Львівської політехніки, а 2015 р. – Андрій Лінік, художник і куратор, який працює над оновленням візуальної мови для ЛІА. 2016 р. новим керівником проекту став Тарас Назарук, випускник Вроцлавського університету, магістр зі спеціальності “Проектування комунікації”.

Завдяки десятиліттю роботи та співпраці у вільному доступі через карту з’явилася понад 1000 інтерактивних об’єктів, зокрема будівлі, усні розповіді та історичні події. Мета ЛІА – представляти різні аспекти політичного, соціального і культурного життя в місті, використовуючи методи цифрової гуманітарної науки та цифрової історії. Виконання цієї довгострокової мети охоплює розвиток платформи цифрової карти, розширення цифрових інструментів та візуалізації, дослідницьку працю в різноманітних форматах та в різних дисциплінах, а також співпрацю з дослідниками, програмістами, дизайнерами та менеджерами. 2015 р. розроблено концепцію нової структури ЛІА, а 2016 р. розпочалася робота з розробки нової візуальної мови для проекту. Сьогодні проект змінюється відповідно до нової структури та розвивається у формі трьох пов’язаних між собою частин: “Цифрової міської енциклопедії”, “Цифрової лабораторії” та “Освітньої платформи”.

“Цифрова міська енциклопедія” – це перша і найбільша з трьох частин, з яких складається ЛІА, і ключ до всього проекту. Вона зосереджена на історії Львова XIX-XX ст. і містить багато статей, присвячених історії та архітектурі споруд і установ, їхнім мешканцям та пов’язаним із ними історичним подіям; усе це представлено у просторі на інтерактивній карті міста. Матеріали проекту розробляє команда архітекторів, істориків і мистецтвознавців у співпраці з численними архівами, музеями та бібліотеками України. Ця тривала співпраця уможливлює першу публікацію в інтернеті багатьох рідкісних і важливих архітектурних малюнків та архівних документів. Станом на 2016 р. пов’язана з проектом колекція налічує понад дві тисячі об’єктів/споруд, двісті біографій, п’ятдесят установ і сорок історичних подій. Значна частина цих об’єктів і статей уже активна та доступна онлайн.

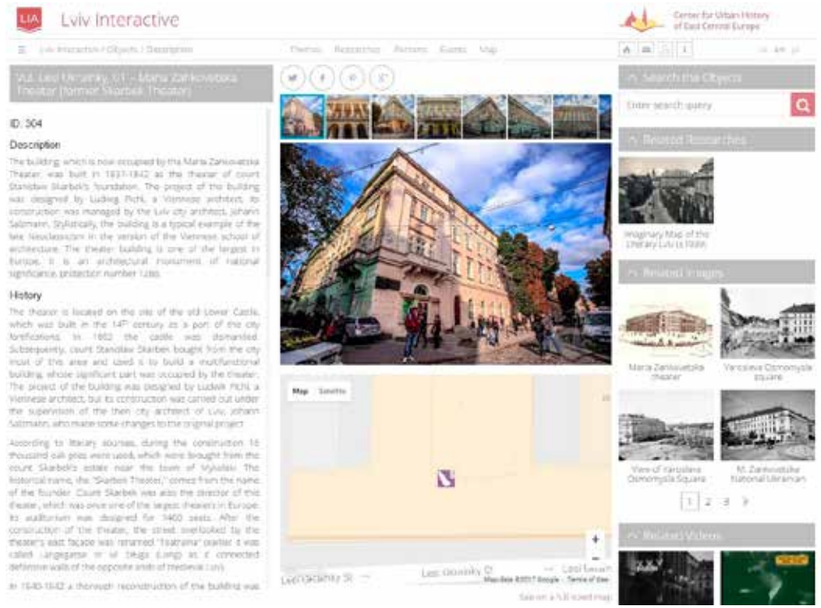

Опис будівлі у Львові, де сьогодні розташовується Національний музей (колишній Промисловий музей і музей Леніна), з “Цифрової міської енциклопедії” ЛІА.

“Історії” – це окремий елемент “Цифрової міської енциклопедії”. Тут подано різноманітні наративи з історії міста, які з’явилися у результаті співпраці в різних дослідницьких сферах, як-от історії, літератури, архітектури, соціології, антропології та усній історії. Зібрані в “Історіях” проекти відрізняються за темами, методами та часовими рамками і відображають різні виміри міського життя у Львові в XIX-XXI ст. Їм властиві різні пласти й фокуси, але всі результати досліджень інтегровані у платформу “Інтерактивного Львова” на веб-сайті Центру з використанням цифрових інструментів.

Один із перших проектів у “Історіях” був започаткований 2012 р. і зосередився на історії Підзамча. Історично це одна з найдавніших дільниць міста із цікавою, проте маловідомою полікультурною та індустріальною спадщиною. Недооціненість району (найбільшу увагу зазвичай приділяють визнаному ЮНЕСКО історичному центру Львова) спонукала до плідної співпраці багатьох учасників цього проекту – дослідників, куратора та едукаторки. Підзамче було описано завдяки свідченням усної історії, які зібрали зокрема д-р Андрій Бондаренко, д-рка Галина Боднар та д-рка Наталія Отріщенко. Також було створено вуличну виставку (куратор – Андрій Лінік); розроблено навчальну гру та інтерактивну настільну карту (Христина Бойко). Протягом останніх п’яти років у цьому районі відбулися зміни і новий виток розвитку. Тепер Підзамче стає місцем різноманітних художніх та освітніх проектів. У такий спосіб зібрані в 2012 р. зі стартом проекту свідчення вже стали предметом досліджень, пов’язаних з історією цього району, а також і в контексті сучасного розвитку Львова.

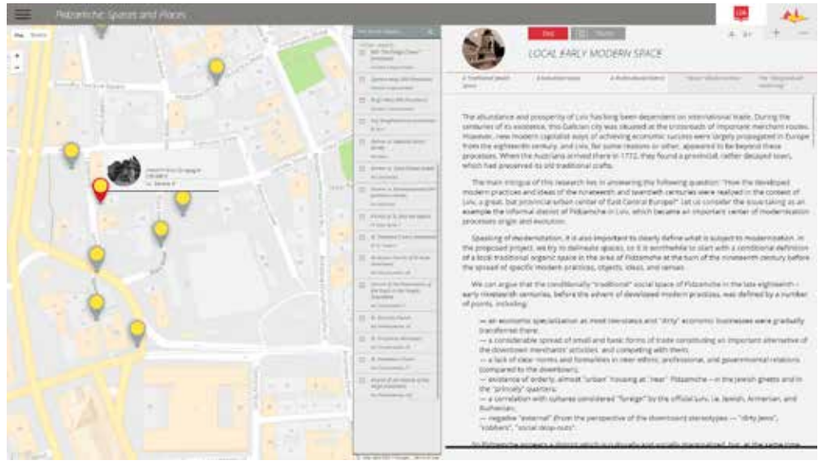

Приклад веб-сторінки з проекту “Підзамче: Місця та простори” (керівник – Андрій Бондаренко, візуалізація – Андрій Лінік).

Ще один приклад – історія вулиці Богомольця, показана через історію містобудування й архітектури. Тут можна побачити особливості окремих будинків у контексті загального урбаністичного розвитку Львова, а також стилістичного, ідеологічного та інших чинників, що впливали на архітектуру Львова у XIX-XX ст. Зазначену вулицю використано як модель для дослідження дискурсу, окресленого періодом формування архітектурного модернізму.

Поєднання дослідницьких проектів з літературознавчими студіями, зосередженими на міському просторі, вилилося у проект “Уявна мапа літературного ландшафту Львова у ±1939 р.”, започаткований 2015 р. Його мета – реконструювати на карті літературне життя українців, поляків та євреїв, базуючись на топографії Львова періоду Другої світової війни. Кандидати філологічних наук Данило Ільницький та Віктор Мартинюк співпрацювали з командою ЛІА задля візуалізації та представлення 15 біографій, 21 опису установ, 5 тем, 240 цитат, 80 архівних фотографій та 2 академічних статей.

Друга частина ЛІА – “Цифрова лабораторія” – одне з найновіших напрацювань, яке відображатиме тривалу історію співпраці між дослідниками, програмістами та

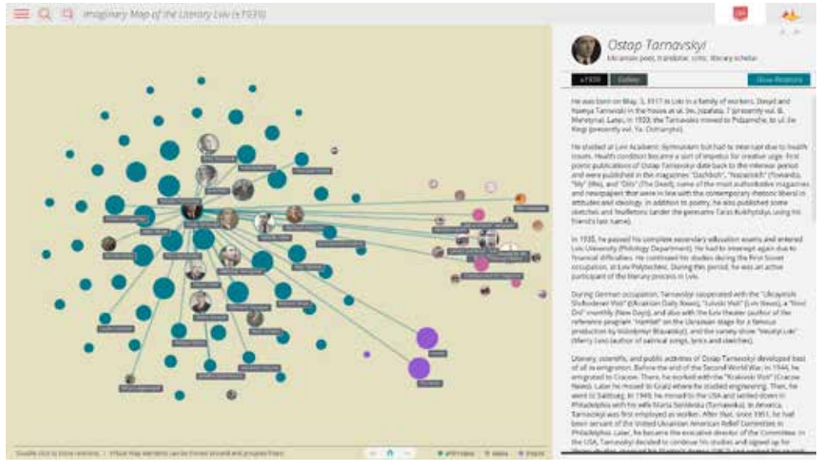

Веб-сторінка з проекту “Уявна мапа літературного ландшафту Львова у ±1939 р.” (візуалізація Андрія Лініка; IT-програмування SiteGist).

дизайнерами. “Цифрова лабораторія” зосередиться на процесі відображення історії в цифровій формі, показуючи і пояснюючи, як було виконано цю роботу. У “Лабораторії” буде представлено вибрані елементи проектів, розроблятимуться інструменти для цифрового аналізу та презентації, а також відбуватиметься праця над завданнями, рішеннями та викликами, які постають перед керівниками проектів, дослідниками, програмістами, веб-дизайнерами і тими, хто займається опрацюванням даних. Оскільки ця частина відкриватиме чимало елементів процесу реалізації проекту ЛІА, це покращить комунікацію і обговорення питань та проблем, пов’язаних із проектами, що стосуються цифрової історії. Завдяки “Лабораторії” практики і користувачі зможуть стежити за розвитком нових підходів, які поєднують обчислювальні методи з дослідженнями в гуманітарній сфері. Вони також побачать, що охоплює візуалізація культурних даних і як вибирають та створюють інструменти для цифрових проектів, що передбачають розповідь. Разом із циклом “Семінари із цифрової історії”, започаткованим 2016 р., ця онлайн-лабораторія допоможе розвивати цифрову гуманістику в Україні, а також сприятиме міжнародному співробітництву у цій галузі, яка постійно зростає.

Третю й останню частину ЛІА становить “Освітня платформа”, яка передбачає створення інноваційних і простих у використанні цифрових інструментів для учнів та студентів. Також вона сприятиме розробці спеціальних навчальних модулів, які можна використовувати у звичайних класах або у дистанційному навчанні. Перший проект був реалізований спільно з д-ркою Мейгіл Фавлер, професоркою Стетсонського університету (Флорида, США). Ці матеріали та веб-сайти стали основою для

міждисциплінарного семінару із назвою “Перетин імперій”, який проф. Фаулер викладала у 2015 та 2016 роках. Студенти з Флориди працювали з вибраними місцями й об’єктами на карті міста, аналізували джерела й контекстуалізували їх за допомогою ключових дискусій на теми, пов’язані з історіографією та міською історією Східної і Центральної Європи. Також вони здійснили віртуальну подорож у віддалене та маловідоме місто, що дало їм змогу краще зрозуміти спадщину імперій та колоніалізму, а також пов’язані з цією спадщиною проблеми нерівності й етнічних та національних поділів.

Навігація вулицями та їхнім минулим

2015 р. база “Вулиці Львова”, яка спочатку була частиною ЛІА, з’явилася як окремий ресурс. Ця база даних прочиняє вікно у минуле, показуючи історію перейменування вулиць у Львові. Одним із промовистих прикладів є центральна артерія міста – сучасний проспект Свободи, який перейменовували із приходом кожної нової влади. Чимало науковців, а також тих, хто цікавиться історією Львова або потребує знайти відомості про своїх предків, стикалися з безліччю проблем, намагаючись знайти і локалізувати старі назви вулиць. Їм доводилося звертатися до різних друкованих довідників (не завжди легкодоступних), перевіряти карти та шукати в інтернеті. “Вулиці Львова” значною мірою спрощують це завдання. Проект “Вулиці Львова” не просто був збиранням та перенесенням даних з друкованих версій у цифрові, але й тривалими дослідженнями і звіряннями з наявними картами та адресними книгами.

Результат пошуку бази “Вулиці Львова” за запитом “проспект Свободи” – одна з вулиць Львова, яку перейменовували найчастіше. У базі даних відображається інформація про довжину вулиці та її численні перейменування. Є також функція накладання сучасних карт Google на історичні карти (показано карту 1931 р.).

Під час реалізації проекту, який координувала Марія Погорілко, виникало чимало запитань: як подавати назви вулиць – українською чи транслітерувати їх? Як показувати польські та німецькі назви? Як позначати на карті вулиці, яких уже немає? Використання інструментів, наданих картами Google, та доповнення функціями, розробленими IT-партнером SiteGist, дає змогу збільшувати та зменшувати масштаб карт; переглядати фактичне розташування та довжину (іноді змінну); зберігати посилання на поточний стан сторінки. Цифрове накладання – це ще одна функція, доступна для карт 1783, 1863, 1895, 1915 і 1931 рр. Завдяки цьому можна візуально досліджувати картографічні зображення міста, що постійно змінювалися. “Вулиці Львова” залишаються одним із найчастіше використовуваних онлайн-ресурсів Центру.

АКАДЕМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

> РОЗДІЛ 3

Формати та співпраця

Центр від початку своєї діяльності був зацікавлений у налагодженні співпраці з інституціями та ініціативами, які поділяють дослідницькі підходи. Це сприяло активній присутності Центру і на локальному, і на міжнародному рівнях, а також відображало місію Центру – розширювати міжнародне співробітництво та сприяти розвитку досліджень у галузі міської історії. Упродовж існування Центру було налагоджено місні зв’язки з різними академічними, освітніми та культурними закладами, зокрема з університетами, науково-дослідними центрами, архівами, бібліотеками, музеями, галереями та громадськими організаціями у Львові, загалом в Україні та за кордоном.

Розділ 3
АКАДЕМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У рамках цієї тривалої співпраці було застосовано різноманітні академічні формати. Зокрема важливими були програми літніх шкіл, конференції, воркшопи, семінари, лекції, презентації та "круглі столи" з науковцями й експертами із різних країн, які залучені до діяльності у галузях, безпосередньо чи опосередковано пов'язаних з історією міст та регіонів Центрально-Східної Європи. Ці зв'язки та зусилля дали змогу Центру розвиватися і як дослідницькій інституції, і як простору для дискусій та обміну ініціативами та результатами.

Уже впродовж першого офіційного року після своєї інавгурації в жовтні 2006 р. Центр зарекомендував себе як бажаний партнер для науковців, які приїжджають до Львова досліджувати унікальну взаємодію ландшафтів, просторів, спільнот, структур та мереж. Одним із таких заходів стало проведення дводенного міжнародного семінару "Міський простір: проблеми для дослідника", який відбувся у співпраці з проектом "Переосмислення соціального часу та простору", регіональним семінаром з удосконалення викладання, організованим за підтримки Інституту відкритого суспільства. Ще однією важливою подією у Центрі став семінар на тему "Опера й місто", що відбувся в рамках міжнародного проекту "Опера у процесах трансформації суспільства" за фінансової підтримки фундації "Фольксваґен".

Літні школи

Перше літо у Львові від часу створення Центру виявилося дуже багатим на події. Одним із перших кульмінаційних моментів міжнародної співпраці стала літня академія "Історія має місце", яку організувала фундація Zeit; вона відбулася в Центрі у липні 2007 р. Планування та розробка цієї програми лягли в основу методів співпраці, які використовувалися надалі. Завдяки їй формат літньої школи перетворився також на важливий для Центру спосіб здійснення міжнародних проектів і розвитку відносин зі студентами й молодими дослідниками в Україні та за кордоном. Львів став третім після Санкт-Петербурга та Вроцлава місцем проведення цієї літньої школи. До програми під керівництвом проф. Крістофа Міка було залучено таких знаних науковців та авторів, як Джон-Пол Химка, Ярослав Грицак, Алєксєй Міллер, Марія Левицька, Мартін Поллак та Тімоті Снайдер. То була нагода заглибитися в складне минуле Львова, проаналізувати фізичний простір та переплетені наративи, пов'язані з його історією. Літня програма також дала учасникам (магістрантам та аспірантам) змогу зустрітися з колегами з різних країн і поспілкуватися з практиками культури та політики.

2010 р. Центр започаткував щорічну літню школу, присвячену вивченню та розумінню єврейської історії, культури та спадщини в Україні. Концепції та навчальні програми розробили д-р Тарік Сиріл Амар, д-рка Софія Дяк і д-рка Ірина Мацевко.

Щороку школа об'єднувала знаних у світі експертів і студентів з України, а від 2015 р. – також із Польщі, Білорусі та Росії. Хоча гостьові лектори й теми рік за роком різнилися, програма завжди містила базовий курс мови їдиш. Одним із важливих останніх доповнень навчальної програми стала організація воркшопу з публічної історії, який стосується різних форматів і способів взаємодії з міським минулим у просторі міста – інтервенції в публічний простір через вуличні виставки і фестивалі (2015) та міські прогулянки (2016). Воркшоп літньої школи 2017 р. був зосереджений на музеях. Багатьом студентам така літня програма надала першу у їхньому житті змогу послухати курс єврейської історії та вивчення їдишу – однієї із широко розповсюджених мов на території України перед Другою світовою війною та Голокостом. Для інших учасників ця школа була важливим кроком у покращенні володіння мовою та в розробці дослідницьких проектів з єврейської історії та спадщини. Це відповідало одній із початкових цілей програми – формувати середовище для дослідників і практиків із єврейської історії та спадщини як частини історії і спадщини України й цілої Східної Європи. Ми пишаємося тим, що ця програма та її учасники посприяли появі низки позитивних тенденцій і починань, зокрема університетських програм, дослідницьких центрів, семінарів та конференцій, присвячених єврейській історії в Україні. Промовистим підтвердженням таких змін стало те, що 2017 р., у восьмий і останній рік проведення школи, лекції читала Владислава Москалець, учасниця першої програми 2010 р.

Учасники літньої академії "Історія має місце", організованої фундацією Zeit у Львові, липень 2007 р.

Враження учасників Літніх шкіл єврейської історії та культури:

Літня школа у Центрі міської історії 2013 р. буквально відкрила для мене Львів і Галичину, стала додатковим імпульсом у моєму науковому та професійному житті. Ще й досі я за нагоди з задоволенням згадую ті незабутні дні дискусій і розмов, як під час занять, так і деінде, те відкриття світу їдишу...

Єгор Врадій
(2013)
Український інститут вивчення Голокосту «Ткума», музей "Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні", Дніпро.

Школа стала важливим кроком у входженні до академічної сфери, а також у моєму особистому зростанні. Та насамперед вона зробила мене їдишистом.

Юрій Радченко
(2010), кандидат історичних наук, директор Центру досліджень міжетнічних відносин Східної Європи, Харків

Навіть після закінчення навчання у мене все ще є відчуття, що літня школа в Центрі міської історії завжди зі мною. Вона присутня у моїх друзях, наукових пошуках, бажанні постійно повернутися до Львова.

Артем Харченко
(2011), доцент Національного технічного університету "Харківський Політехнічний Інститут"

Літня школа стала поворотним моментом у моїх зацікавленнях, коли я зрозуміла, наскільки складною була єврейська історія і як мало я про це знала. Я зрозуміла, що це те, над чим мені хочеться працювати.

Владислава Москалець
(2010), координаторка Програми єврейських студій Українського католицького університету, Львів

Школа – це місяць життя в іншому світі, це місяць інтенсивної роботи й випробувань себе як студентки й водночас дослідниці. Вона почалася з поїздки містечками Львівської області й досі не закінчилася: люди, які пережили місяць роботи й співжиття, стали хорошими друзями та колегами.

Марина Бацман
(2011), докторантка, Європейський університет, Флоренція

Школа стала для мене фундаментом для розуміння юдаїки у форматі "академічного 3D" – крізь мову їдиш, історію та культуру, і також для розширення та посилення моєї соціальної мережі небайдужих людей, а поверхи над цим фундаментом я із задоволенням будую до сьогодні та сподіваюсь це робити й надалі.

Алла Марченко
(2015), доцентка кафедри соціології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

2015 р. Центр пілотував ще одну літню програму, орієнтовану на дослідження міського планування й архітектури в історичному та соціальному контекстах для змін у міському житті. Ідея програми цієї літньої школи виявлялася у налагодженні комунікації між урбаністичними дослідженнями, міською історією та гуманітарними науками. Щороку програма фокусується на тому чи іншому районі певного міста, зосереджуючись на темі, яка збігається із дослідницькою темою Центру "Плановий урбанізм у соціалізмі і поза ним". Перша з цих шкіл, "Новий Львів", була організована у партнерстві з Архітектурною школою МАРШ і орієнтувалася на один з історичних районів Львова, для якого характерні модерністські споруди, побудовані у 1920-х та 1930-х рр., а також житлові будинки з другої половини XX століття.

Учасники Архітектурної літньої школи "Новий Львів" представили результати своїх польових досліджень і пропозиції щодо подальшого розвитку дільниці Новий Львів мешканцям, архітекторам, представникам місцевої влади та містопланування; Львів, 29 серпня 2015 р.

Програма 2016 р., "Ідея міста: перевірка реальністю", пройшла в Славутичі у співпраці з Фондом ім. Гайнріха Бьолля в Україні та громадською організацією "Центр міських форм" (Urban Forms Center). На участь у цій програмі, що відбувалася у місті, спроектованому та збудованому після вибуху на Чорнобильській АЕС, було подано 190 заявок із 30 країн. Мета полягала в тому, щоб дослідити, як було створено Славутич, – від первинної ідеї до планування та будівництва, а також розглянути шляхи вирішення проблем і взаємозв'язки між середовищем, будівлями, функціонуванням установ і повсякденним життям. Лектори, запрошені на цю школу, представляли, відповідно, галузі міського планування, урбаністичних досліджень, історії, соціології та фінансів. Серед них були Кейс ван Райвен ("Kees van Ruyven Stadsontwikkeling", Амстердам), Дмитро Кокорін (Лондонський королівський коледж), Таурі Тувікене (Талліннський університет) та Віктор Мазярчук (Центр політичних студій та аналітики "Ейдос", Київ). Школа складалася з трьох робочих груп (студій): "Простір та екологія міста", "Міські фінанси та управління" і "Міські практики, пам'яті й уяви". Останню

студію підготували та провели дві дослідниці з Центру – д-рка Наталія Отріщенко та д-рка Ірина Склокіна. Кураторкою програми була Євгенія Губкіна, архітекторка і дослідниця із Центру, яка працює над дослідницьким проектом "Місце на краю уяви: візії і практики Славутича, останнього радянського міста". 2016 р. серія міських літніх шкіл отримала відзнаку "Ляйпцизького конкурсу інтегрованого розвитку" за новаторські підходи до досліджень та проведення урбаністичних студій в Україні. Влітку 2017 р. відбулася третя міська літня школи, предметом дослідження якої став Сихів – найбільший післявоєнний район масового житлового будівництва у Львові.

Від 2015 р. і єврейська, й міська літні школи включають спеціальні публічні програми, пов'язані з тематикою досліджень у цих школах, а також із важливими для широкої громадськості питаннями, які нав'язують до викликів сучасного українського суспільства в питаннях історії, спадщини та відповідальності. Ці програми стали своєрідним мостом між учасниками й викладачами шкіл і місцевими жителями та громадськістю в цілому. Завдяки створеному формату для спілкування вони допомогли подолати бар'єри між академічним та громадським дискурсами.

Викладання

Хоча головним для Центру форматом спілкування із молоддю залишалися літні школи, ми також проводимо і гостимо семінарські курси для студентів у співпраці з місцевими університетами. Ці семінари стали результатом наших давніх контактів з Українським католицьким університетом, Львівським національним університетом ім. Івана Франка та Національним університетом «Львівська Політехніка». Такі навчальні заходи створюють унікальну нагоду для того, щоб обговорити найновіші академічні публікації, поділитися ідеями та досягненнями. Поза тим, вони надають нового звучання темі "міста" в університетських навчальних програмах. 2008 р. д-р Тарік Сиріл Амар провів семінар "Вступ до міської історії" для студентів Українського католицького університету, основну увагу приділяючи методології та найновішим дослідженням із міської історії. Того ж таки року д-рка Вікторія Середа із Львівського університету презентувала два курси – "Міська соціологія" та "Візуальні методи в соціальних науках", які відбувалися в Центрі й були присвячені соціологічним підходам до міст.

Ініціатива проведення курсів на тему підходів до історичних досліджень продовжилася 2011 р. семінаром "За лаштунками пограниччя: питання соціальної історії мистецтва" д-рки Мейгіл Фавлер, стипендіатки Центру. 2013 р. Богдан Шумилович, дослідник та керівник "Міського медіаархіву" Центру, прочитав курс лекцій на тему "Ключові поняття і терміни культурології". Обидва заходи відбулися в Українському католицькому університеті. 2012 р. д-рка Христина Бойко розробила семінар для студентів "Архітектура єврейських дільниць у контексті розвитку галицьких містечок". У такий спосіб було налагоджено освітню співпрацю з Інститутом архітектури. Цей семінар був частиною спільного дослідницького проекту "Зробити дослідження доступним: підготовка першого повного дослідження галицьких синагог в Україні", що його організував Центр міської історії у співпраці з Національним університетом "Львівська Політехніка" та Центром єврейського мистецтва Єврейського університету в Єрусалимі.

У 2014-2015 навчальному році відбулися курси лекцій "Перша світова війна: між історіографією і ювілеєм" (д-рка Оксана Дудко) і "Публічна, популярна чи прикладна історія: практики та ролі минулого в суспільстві" (директорка Центру д-рка Софія Дяк). Останній отримав продовження у 2016 р. як семінар "Вступ до публічної історії". Ці курси сприяли розробці спеціальної програми з публічної історії в Українському католицькому університеті. Так протягом чотирьох років Центр розвивав плідну освітню співпрацю з трьома великими закладами вищої освіти у Львові.

Окрім курсів та лекцій, організованих спільно з університетами Львова, Центр також пропонував інтенсивні одномісячні семінари для львівських студентів .

Семінар на тему "Інформаційне місто = медійна археологія + політична економія" д-рки Світлани Матвієнко (Університет Західного Онтаріо), жовтень 2016 р.

Навесні 2014 р. Ешлі Біґем, стипендіатка програми Фулбрайта та випускниця Школи архітектури Ельського університету, провела семінар на тему "Культурні фортеці: переосмислення, збереження й меморіальна архітектура". 2015 р. було запропоновано два семінарські курси – "Авангард у міському просторі Східної Європи в 1920-1930-х рр." д-ра Михайла Ільченка (Уральське відділення Російської академії наук) та "Візуальна комунікація в Центрально-Східній Європі з 1945 року: порівняльні дослідження" д-рки Анни Ольшевської (Польська академія наук, Краків). 2016 р. д-рка Світлана Матвієнко з Університету Західного Онтаріо провела інтенсивний семінар "Інформаційне місто = медійна археологія + політична економія".

Ще одним важливим кроком на шляху до наповнення навчального портфоліо Центру стало запрошення науковців, які працюють у Центрі, викладати поза межами Львова та України. Нещодавно, восени 2016 р., д-рка Наталія Отріщенко, дослідниця та координаторка колекції усної історії "Міського медіаархіву", читала семінарський курс "Голоси (для) Міста: Усна і публічна історія у Центрально-Східній Європі" у Галле-Віттенберзькому університеті імені Мартіна Лютера (Німеччина).

Конференції та воркшопи

Як і інші академічні інституції, Центр також розробляє традиційні формати вивчення, репрезентації та обміну думками, результатами та дослідженнями з перспективою дедалі ширших партнерських відносин. У жовтні 2008 р. Центр організував першу міжнародну конференцію на тему спадщини в містах із багатоетнічним минулим та численними (іноді конкурентними) наративами. Концептуалізована д-ром Таріком Сирілом Амаром, конференція "Єврейська міська спадщина й історія Центрально-Східної Європи" зібрала дослідників та фахівців, зокрема працівників музеїв, у тому числі представників єврейських музеїв у Берліні, Відні та Варшаві. Академічними дискусіями доповнювалися зустрічі між представниками єврейських організацій та міської влади Львова, що їх було проведено задля обговорення стратегії збереження та актуалізації львівської єврейської спадщини та історії. На конференції зародилася ініціатива вшанування трьох місць єврейської історії у Львові. У вересні 2016 р., у час відкриття першої частини "Простору синагог" у центрі міста, з'явилися видимі результати цього починання. Зазначена ініціатива є довготривалим проектом, який засвідчує важливість співпраці між академічною та публічною інституціями й організаціями, що становить одну зі стрижневих засад місії Центру.

Із часом Центр розширив мережу партнерських відносин і сьогодні співпрацює з партнерами в Україні й за кордоном, зокрема в Німеччині, Польщі, Австрії, Литві, Великій Британії, Швейцарії, Канаді та США. Така співпраця має вирішальне значення, оскільки щороку, починаючи від 2007 р., Центр був співорганізатором конференцій та семінарів, присвячених містам, їхній історії та сучасним проблемам, що розглядалися з погляду різних дисциплін та з використанням різних академічних підходів. 2009 р. відбулася друга велика міжнародна конференція під назвою "Секс у містах: проституція, сексуальне рабство та сексуальні меншини в Центрально-Східній Європі", організована спільно з Інститутом австрійських та центральноєвропейських студій ім. Вірта при Університеті Альберти (Едмонтон, Канада) та Центром австрійських студій Університету Міннесоти. На цій конференції розглядали питання суспільного контролю та сексуальності у містах Центрально-Східної Європи у XIX-XX ст., зокрема акцентуючи на аналізові дискурсів "відхилення". У березні 2010 р. міжнародна конференція "Львів як дзеркало", організована спільно з Інститутом славістики Польської академії наук, дала змогу провести плідну польсько-українську зустріч, метою якої було вивчення часто суперечливих наративів про Львів у XX і XXI ст. Вибрані статті за результатами цих конференцій були опубліковані у спеціальному випуску "Journal of the History of Sexuality" (травень 2011 р.) та у колективній праці під заголовком "Львів як дзеркало: взаємний образ мешканців Львова в нараціях XX і XX століть" за ред. Катажини Котинської (Варшава, 2012).

У квітні 2013 р. Центр спільно з Українським інститутом археографії, Центральним державним історичним архівом України у Львові та Інститутом археології організував семінар "Історія міст та картографія: шляхи реалізації", де йшлося про працю над проектом "Історичного атласу європейських міст України". Семінар посприяв здійсненню проекту, і вже наступного року історичний атлас Львова вийшов друком, що стало важливою подією.

Ще один науковий захід – міжнародний симпозіум "Міські спадки/спадщини: культура у практиці та публічна політика у Центрально-Східній Європі", організований спільно з партнерами: д-ром Робертом Пайрою та д-ром Яном Феллерером з Оксфордського університету. Симпозіум відбувся у вересні 2015 р. в контексті ширшого наукового проекту на тему розвитку та співіснування різних ідентичностей у Центрально-Східній Європі, у якому використовували підходи зі сфери дослідження субкультур. У симпозіумі взяли участь дослідники та фахівці-практики з Великої Британії, України, Польщі, Румунії та Угорщини, що також відображає масштаби діяльності Центру та багаторічної співпраці з закордонними партнерами. Колективне видання "Львів – Вроцлав: Паралельні міста? Міф, пам'ять та міграція, бл. 1890 – сьогодні" очікується 2018 р.

Вступна промова проф. Пітера Джадсона на конференції "Секс у містах: проституція, сексуальне рабство та сексуальні меншини у Центрально-Східній Європі" (12-13 червня 2009 р.). Дискутанти: д-р Гаральд Біндер (Центр міської історії, президент), проф. Ненсі Вінгфілд (Університет Північного Іллінойсу, співорганізатор) та д-р Тарік Сиріл Амар (Центр міської історії, академічний директор, 2007-2010).

Публічна лекція "Поля битви і території мобілізації. Урбаністична географія Першої світової війни" проф. П'єра Пурсеґля на міжнародному воркшопі "Міський досвід Великої війни у Східній Європі" (23-25 червня 2016 р.). Крім цієї лекції, до програми входили ще три публічні лекції: проф. Сергія Екельчика ("Українська революція як поглиблення Першої світової війни"), проф. Еріка Лора ("Росія 1917: Велика демобілізація суспільства") та д-рки Катажини Сераковської ("Центрально-Східна Європа під час Великої війни – нові підходи та напрямки дослідження").

У червні 2016 р. у Центрі відбувся міжнародний воркшоп "Міський досвід Великої війни у Східній Європі", який організували д-рка Оксана Дудко з Центру у співпраці з д-ркою Оленою Бетлій (Києво-Могилянська академія) та проф. Сергієм Екельчиком (Університет Вікторії). У воркшопі взяли участь 20 науковців з України, США, Великої Британії, Франції, Нідерландів, Канади, Польщі та Литви. Хоч презентації переважно охоплювали поточні або сучасні дослідження східноєвропейських міст і містечок,

обговорення стосувалося й ширших питань вивчення міських середовищ під час війни та виходу поза вузькі національні рамки, застосовуючи транснаціональні та глобальні підходи. Продовження цього воркшопу заплановано на 2018 р. із назвою "Множинність виходів з війни: досвід міст Східного фронту". Обидва воркшопи є частиною дослідження Центру, зосередженого на темі "Міста, війни та відродження у Східній Європі XX століття".

Семінари, лекції та презентації

Від 2007 р. семінари відіграють важливу роль у налагодженні комунікації та в обміні ідеями з запрошеними лекторами та гостьовими дослідниками. 2012 р. у Центрі започатковано нову серію семінарів "Міська Україна". Її метою було підвищення обізнаності та поглиблення знань про різноманітність українського міського ландшафту. Особливу увагу було приділено містам Східної України (Харкову, Донецьку, Луганську, Дніпропетровську (Дніпру), Маріуполю) і Києву та їхній радянській спадщині. Вже у перший рік ця серія семінарів виявилася надзвичайно цінною для розширення наших інституційних зв'язків. Від 2014 р. рамки розширилися; серія академічних зустрічей, яка тепер називається "Міський семінар", розглядає проекти, що перебувають на різних етапах дослідження, залучаючи формат глибокого аналізу та критичного обговорення. Такий формат сприяє міждисциплінарному та міжінституційному спілкуванню.

За останні десять років Центр розробив інтенсивну та різноманітну програму лекцій і презентацій. Саме такі події ми організовуємо і проводимо найчастіше. Дослідникам з різних інституцій та країн, які перебувають на різних етапах своєї кар'єри у сфері гуманітарних і суспільних наук, лекції надають простір для представлення й обговорення результатів досліджень та обміну думками. Відкриті для широкої громадськості та зазвичай із синхронним перекладом, вони також заохочують до публічного обговорення, що часто стосується малодосліджених або дискусійних питань, і сприяють поширенню результатів досліджень конкретних міст України та за кордоном. Останнє відображає місію Центру, що полягає у розвитку дослідження конкретних міст України та міжнародного співробітництва й обміну. І для презентацій, і для лекцій Центр намагався залучити експертні середовища та широку громадськість. Ближче до 2014 р. кількість подій у Центрі поступово зросла до близько 90 заходів на рік – отже, за цими показниками, кожного четвертого дня в одному з приміщень Центру відбувається лекція, презентація або дискусія.

Ян Ґросс
Принстонський університет

Марсі Шор
Єльський університет

Ілля Утєхін, Європейський університет, Санкт-Петербург

Мейґіл Фавлер
Стетсонський університет

Пітер Джадсон, Європейський університет, Флоренція

Ерік Лор, Американський університет, Вашингтон

Оксана Кісь, Інститут етнології, НАН України

Наган Вуд
Університет Канзасу

Александр Еткінд, Європейський університет, Флоренція

Ева Домańська
Познанський університет

Йорн Рюзен, Інститут гуманітарних досліджень, Ессен (KWI)

Андрій Портнов, головний редактор historians.in.ua

У 2006–2016 рр. Центр мав честь запрошувати, організовувати і гостити з лекціями дослідників з різних країн та дисциплін, які ділилися своїми дослідженнями, ідеями та натхненням й у такий спосіб сприяли академічним та публічним рефлексіям про історію та сьогодення Центрально-Східної Європи.

Академічні події, що відбулися в Центрі у 2008–2016 рр.

ДО–СЛІ–ДЖЕННЯ

Ініціювання дослідницьких проектів та співпраці

Від моменту створення одна з головних цілей Центру – розвиток дослідницького напрямку. Прагненням було відійти від традиційного, описового способу у вивченні минулого міста і впровадити нові методологічні підходи у міській історії. Тому перші дослідницькі проекти Центру були розроблені в рамках наших цифрових проектів, зокрема “Інтерактивного Львова” (ЛІА).

Розділ 4
ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед перших дослідницьких проектів, представлених на ЛІА, були: дослідження Сихова – з д-ром Владом Наумеску; просторовий розвиток Лемберґа / Львова за часів Австро-Угорської імперії – з д-ром Маркіяном Прокоповичем; Кастелівка – з д-ром Ігорем Жуком. З часом дослідницький фокус Центру розширився географічно й охопив цілу низку міст та містечок. Завдяки постійній участі у міжінституційних проектах, а також підтримці та організаційній допомозі незалежних дослідників Центру сформувалися діапазон і розмаїття тем для нових ініціатив.

З роками дослідники Центру приділяли дедалі більше уваги XX століттю та досвіду радянських і соціалістичних міст. Д-р Тарік Сиріл Амар нещодавно опублікував монографію "Парадокс українського Львова: прикордонне місто між сталіністами, нацистами та націоналістами" (The Paradox of Ukrainian Lviv: A Borderland City between Stalinists, Nazis, and Nationalists; Cornell University Press, 2015), що є частиною досліджень, які він проводив у 2007-2010 рр., перебуваючи на посаді академічного директора Центру. Д-рка Софія Дяк у своїй докторській дисертації порівнювала післявоєнний досвід, просторові сприйняття та візії Львова і Вроцлава: ці міста протягом та після Другої світової війни зазнали зміни кордонів та примусового переміщення населення.

Значний внесок у дослідницький напрямок Центру зробила інституційна співпраця, зокрема зв'язки з Університетом Санкт-Галлена у Швейцарії та Лундським університетом у Швеції. У 2012–2015 рр. Центр міської історії співпрацював з Університетом Санкт-Галлена у проекті "Регіон, нація та інше: інтердисциплінарне та міжкультурне переосмислення України", в рамках якого відбувалося дослідження перетворень, що тривали за роки незалежності в таких сферах, як історія і спадщина, література, мова, релігійна ідентичність та економіка. Методологія проекту об'єднала кількісні та якісні соціологічні дослідження (опитування, глибинні інтерв'ю), аналіз дискурсу, культурну історію та герменевтику. До очолюваної д-ркою Вікторією Середою команди Центру ввійшли також соціологині Анна Сусак-Чеботарьова та Наталія Отріщенко. Спільно з дослідниками та інтерв'юерами із 14 областей України вони провели якісне соціологічне дослідження, вивчаючи місцеві виміри регіональних, національних/державних та транснаціональних перспектив і способи, за допомогою яких усе це формувало розуміння сучасної України. Проект відобразив і посилив зацікавлення Центру відносинами між суспільствами і простором, а також процесами трансферів та взаємодій. Він також вкотре підкреслив потребу нових формулювань у програмі досліджень Центру, долаючи межі між різними культурами та дисциплінами.

Важливим етапом розвитку Центру був проект "Індустріалізація та міські ландшафти промислового Півдня Російської імперії", який зреалізував у 2013-2014 рр. д-р Володимир Куліков. Це дослідження розширило географію тематичних інтересів Центру і сприяло налагодженню співпраці з новими інституціями. Крім того, воно посприяло дооцифруванню й удоступненню оригінальних матеріалів, які стали недосяжними через війну, що триває ще й досі; йдеться зокрема про матеріали з музеїв та архівів Донецька, Горлівки і Єнакієвого. Результати досліджень д-ра Кулікова було опубліковано у статті "Індустріалізація та зміна ландшафту в регіоні Донбасу (кін. XIX – поч. XX ст.)", що ввійшла до колективного видання "Міграція та зміна ландшафту: зміни у Центрально-Східній Європі у XIX і XX ст." (Migration and Landscape Transformation: Changes in Central and Eastern Europe in the 19th and 20th Century) за ред. Гайді Гайн-Кірхнер та Мартіна Цукерта (Ґоттінґен, 2016). Ці результати були також адаптовані для виставки під назвою "Праця, виснаження та успіх: корпоративні міста Донбасу", яку спільно курували Володимир Куліков та Ірина Склокіна разом із колегами з "Міського медіаархіву" Центру та візуальним куратором Андрієм Лініком. Виставка була презентована у Львові 2015 р. в рамках культурного освітнього проекту "ДонКульт", а також у Центральноєвропейському університеті в Будапешті. 2016 р. виставка помандрувала на Схід України, до Краматорська.

Розширення досліджень

Дедалі більша різноманітність дослідницьких тем Центру й розмаїття форматів для здійснення досліджень та популяризації результатів дали нам змогу значно розширити тематику дослідницької роботи, сформовану завдяки колишнім і теперішнім успішним проектам, а також унаслідок обміну думками щодо методів, питань та викликів із колегами з інших інституцій. Це вимагало збалансування індивідуальної та групової роботи, розвитку внутрішніх інституційних ресурсів та зовнішньої співпраці, а також залучення навичок та інструментів з різних дисциплін. У Центрі працюють фахівці з історії, соціології та архітектури, які прагнуть спільно визначати і формувати межі та можливості нашої міждисциплінарної праці.

2014 р. було визначено ширший діапазон тем для подальшої дослідницької роботи в Центрі. Він охоплював часовий проміжок XIX-XX ст. і тематично стосувався міської спадщини, планового урбанізму; питання міст, війн та відновлення у XX ст.; культурної продукції й аудиторії в містах; професіоналізації та міського розвитку; міських медіаландшафтів; публічної історії та міських просторів. Відтак у 2015-2016 рр. було започатковано перші чотири дослідницькі групи. Вони об'єднали 2-3 дослідників із галузей історії, соціології та архітектури, які працюють над окремими проектами з їхнім широким застосуванням у неакадемічній сфері. Кожна дослідницька група працює над низкою індивідуальних і спільних проектів, проводить навчальні воркшопи і конференції, а також сприяє розвитку публічної історії та форматів, пов'язаних із цифровою історією.

“Міста, війни та відновлення у Східній Європі XX століття” – це довготривала дослідницька ініціатива Центру, спрямована на вивчення міських перспектив і досвідів, визначених війнами та змінами режимів, держав і кордонів у Східній та Центральній Європі XX століття. Об’єктив міського життя фіксує рутинний, повсякденний вимір цих радикальних розривів і процесів відновлення. Проекти в рамках цієї широкої дослідницької теми спрямовані на поєднання мікроперспектив і фокусу міської історії з підходами, притаманними синтезові порівняльної, транснаціональної та глобальної історії. Хоча безпосереднє порівняння двох світових воєн головної мети проекту не становить, хронологічні рамки дають змогу проводити методологічне зіставлення окремих досліджень, а також переосмислювати довші траєкторії, досвідчування, подолання, запам’ятовування та представлення насильницьких конфліктів і процесів відновлення. Сфокусовані на зустрічах, мережах, трансферах і трансформаціях, ці проекти досліджують воєнні та повоєнні зміни в міському культурному і соціальному житті, а також простори міст.

Два проекти в рамках цієї ініціативи зосереджені на темі Першої світової війни та її наслідків: “Постановка культури на війні: театр, розваги та артистичні мережі в Лемберзі / Львові, 1914-1923 рр.” (д-рка Оксана Дудко) і “Київ, 1914-1922: місто та культура крізь війну, революцію та відбудову” (д-рка Олена Бетлій). Інші два проекти за цією ініціативою вивчають наслідки Другої світової війни: “Триваюче наближення: Міські пейзажі після зміни кордонів у Львові та Вроцлаві (1944-1991 рр.)” (д-рка Софія Дяк) та “Радянська політика пам’яті про нацистську окупацію: Харків, 1943-1991 рр.” (д-рка Ірина Склокіна).

Український січовий стрілець, вояк підрозділу, створеного в Австро-Угорській армії, перед міською ратушею в Лемберзі / Львові, листопад 1918 р. Фото зі збірки Степана Гайдучка, архів родини Крип’якевичів.

Модель Сихівського мікрорайону у Львові, сер. 1970-х рр.

Ще одна тема досліджень – **“Плановий урбанізм у соціалізмі та поза ним”** – присвячена спланованим містам, містечкам і районам у соціалістичних суспільствах. Зокрема в межах цієї теми започатковано вивчення бачень планувальників, експертів та керівників, які приймали рішення, а також досвіду мешканців, які пристосовували ці плани до свого повсякденного життя у місті. Історія і уява різних áкторів сформували ці міські простори, а вплив спадщини планового урбанізму поширився поза межі соціалізму. Згадана ініціатива об’єднує три дослідницькі проекти і передбачає усталену співпрацю й обмін думками між соціологами, істориками архітектури та містобудівниками. Вона пов’язує ідеї та дослідження міського середовища й архітектури з соціологічною перспективою на міські досвіди та уявлення. Хронологічний проміжок від пізнього соціалістичного періоду до наших днів створює динамічну картину, що виходить за рамки стандартного поділу на соціалістичний і постсоціалістичний періоди.

На першому етапі ініціативи було обрано два дослідження конкретних об’єктів із можливістю подальшого розширення. Перше таке дослідження зосереджене на Сихові, найбільшому плановому районі Львова, і здійснюється під керівництвом соціологині Наталії Отріщенко й архітекторки Наталії Мисак; воно задумане як міждисциплінарний проект у галузях соціології, архітектури та міського планування. Друге дослідження архітекторки Євгенії Губкіної зосереджене на місті Славутичі, яке називають “останнім плановим радянським містом”. Славутич був спроектований та побудований у надзвичайних умовах після Чорнобильської катастрофи в контексті зміни та перебудови наприкінці соціалістичного періоду. Це місто надає унікальну можливість переглянути й дослідити погляди архітекторів, містобудівників і посадовців з міської влади. Загалом це дослідження того, як безпрецедентні страшні та часто смертельні катастрофи минулого вплинули на бачення майбутнього, у якому міста вважалися новим початком для вирішальних змін. Разом ці проекти стосуються ширшої історичної теми – задумів побудови нових міст, їхнього втілення та досвідів мешканців у XX ст.

Дослідницький фокус **“Міські спадщини: концепції, практики та спадки”** стосується спадщини як сукупності понять, дискурсів і практик, а також інституційної та дискурсивної структури. Він спеціально побудований так, щоб охопити тривалий хронологічний період і простежити розвиток та вплив пов’язаних зі спадщиною концепцій і практик Радянського Союзу та Радянської України на сьогодення. Це дає змогу побачити, як спадщину концептуалізують і як нею управляють, щоб реконструювати шляхи обігу понять та підходів, адаптацій та впливів і на місцевому, і на транснаціональному рівні. Це також допомагає простежити, у який спосіб пов’язані зі спадщиною практики інтегровано в інституційну політику та компетентність. Така контекстуалізація породжує більш складне й динамічне розуміння дискурсів і практик, що стосуються питань спадщини в сучасній Україні та Східній Європі.

Тема спадщини має важливий академічний та практичний виміри, тож її було визначено одним із ключових фокусів Центру від моменту його створення – і як об’єкт досліджень, і як тему для публічного дискурсу та проектів, ініційованих спільнотою. Від 2015 р. стартували три індивідуальні проекти: “Формування та розформування радянського історичного міста: інфраструктура спадщини, уявних образів та спадків у Львові“ (д-рка Софія Дяк); “Промислові майданчики, міська спадщина та дозвілля у формуванні пізнього радянського суспільства” (д-рка Ірина Склокіна); “Контактні/конфліктні зони: (Пере)домовленості щодо етнічної спадщини у краєзнавчих музеях України (кінець 1980-х – сьогодні)” (Анна Чеботарьова).

Залишки розписів на стінах синагоги: такими побачили їх учасники єврейської літньої школи 2016 р. під час міської прогулянки “Життя, мрії, страхи: літературна подорож Підзамчем”, що відбулася в рамках воркшопу “Lemberg/Lwow/Львів: Літературно-художні шляхи багатокультурного міста”.

Засідання міжнародного журі архітектурного конкурсу “Місця єврейської історії у Львові”, грудень 2010 р.

Тема **“Публічна історія і місто: залучення та рефлексії про минуле”** охоплює формати та різноманітні програми, що дають змогу розглядати минуле з перспективи міста й у міських умовах. Мета – дослідити і критично оцінити реалізацію проектів у міських умовах та у стосунку до міської історії; простежити, як трактуються складні, переплетені, а часто й конкурентні перспективи на минуле і як формується в містах України сучасна історична культура. Виходячи за межі обговорення наративів , культури пам’яті й історичних політик, це – спроба дослідити практику, дійових осіб, інституції та формати публічного і популярного включення в минуле, насамперед на локальному рівні. Наш головний фокус дослідження – публічне включення в минуле через мистецьку та культурну продукцію, усну історію, проекти, пов’язані з архівуванням та оцифруванням, музейні практики й ініціативи, що стосуються спадщини, громадські міські простори. 2016 р. низка дослідників Центру (д-рка Наталія Отріщенко, д-рка Ірина Склокіна, д-рка Софія Дяк та д-р Василь Расевич) увійшли до міждисциплінарної дослідницької групи, що працює над дворічним проектом “Історична культура в Україні та Польщі” під керівництвом д-ра Томаша Стриєка (Інститут політології Польської академії наук) у співпраці з Collegium Civitas у Варшаві.

Круглий стіл “Інша” Перша світова війна: “Східний поворот” у воєнних студіях” на тему нових аспектів і перспектив у вивченні війни. Учасники (зліва направо): Ґвідо Гаусманн (Університет Людвіґа-Максміліана, Мюнхен), Ґвідо ван Генґел (Ґронінґенський університет), Влодзімеж Бородій (Варшавський університет), Оксана Дудко (Центр міської історії), Олена Бетлій (Національний університет “Києво-Могилянська академія”) та інші учасники конгресу ASEEES-МАГ у Львові, 26-28 червня 2016 р., Український католицький університет.

Результати проектів, пов’язаних із основними напрямами досліджень Центру, були представлені на літньому конгресі, який організувала в червні 2016 р. Асоціація слов’янських, східноєвропейських та євразійських досліджень (ASEEES) у Львові. Конгрес охоплював близько 150 панелей та близько 450 прес-конференцій. Дослідники з Центру організували п’ять панелей та два круглі столи, під час яких було висвітлено усталені тематичні напрями досліджень Центру: погляд на війну з міської перспективи; плановий урбанізм, міську спадщину та публічну історію. То була чудова нагода представити поточні дослідницькі проекти Центру, поспілкуватися з науковцями, які працюють над подібними темами на міжнародному рівні, та налагодити академічні контакти.

Дослідження Першої світової війни були в центрі уваги під час панелі “Справжні громадяни” проти “справжніх ворогів”: відмінності у сприйнятті та самопредставленні міщан у містах Східної Європи під час Першої світової війни” та круглий стіл “Інша” Перша світова війна: “Східний поворот” у воєнних студіях”. На трьох панелях було запрезентовано дослідження XX століття у Східній Європі крізь об’єктив міського планування, популярної культури та спадщини: “Хай живе радянський урбанізм: уява та досвід планованих районів”, “Популярні і радянські?: етика смаку та сила кітчу в Радянській Україні, 1930-1970-ті рр.” і “Тривалість та зміна: пов’язані зі спадщиною установи, дійові особи та практики в Україні після 1991 р.” І насамкінець, під час круглого столу “Записи і повторні використання? Досвід академічних та неурядових організацій у проектах усної історії” відбулося обговорення розбіжностей у практичній роботі з усною історією в академічних і в публічних проектах.

> РОЗДІЛ 5

ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ

Поєднуючи публічне й академічне

Від початку для Центру міської історії було важливим організовувати та брати участь у практичних дискусіях про роль історії в суспільстві та різноманітні способи включення в минуле, особливо з міської перспективи. Широке охоплення громадськості, що завжди було одним із ключових елементів нашої діяльності, у 2014 р. отримало визначення: програма публічної історії. Для Центру особливо важливо було досвідчити, як формати публічної історії забезпечують нові можливості для включення та промування минулого у порівнянні з історичними політиками та популярною історією.

Розділ 5
ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ

Наші проекти спрямовані не лише на те, щоб наголошувати на важливості історії та минулого в сучасних суспільствах, але й на те, щоб забезпечувати платформи для залучення громадськості та критичної рефлексії на використання минулого в наш час. Відкриті для обговорення прикладів з різних суспільств, країн і періодів, заходи, організовані в рамках цього напрямку, розглядають можливості та завдання публічної історії в Україні, а також питання про те, що означає "бути істориком" у часи змін та конфліктів. 2014 р. на 28-й щорічній лекції Івана Франка в Оттавському університеті деякі з цих можливостей і завдань публічної історії як нового для України формату порушила й винесла на обговорення директорка Центру Софія Дяк.

За допомогою різних форматів ми ставимо ширше питання про те, як формуються історичні культури. Запитуємо, як вийти за межі обговорення історії, культури пам'яті та історичних політик, щоб більше досліджувати практики та дійових осіб, особливо з місцевої перспективи. Ключові думки, що мотивують численні публічні заходи Центру, зводяться, зокрема, до того, як говорити про складне й важливе на місцевому рівні і як об'єднати різні місцеві перспективи не у єдиному наративі, а у спільному динамічному обговоренні та культурі плюралізму.

Проекти публічної історії у Центрі зосереджені на питаннях спадщини та музейних практик, цифрової історії, створення нових архівів, практичних можливостей міста та громадських просторів, а також зв'язку між мистецтвом та складними і часто суперечливими темами минулого. Ці проекти розроблені у тісному зв'язку з іншими напрямами діяльності: дослідженнями, цифровою історією та архівуванням. Основним форматом нашої програми публічної історії є виставки, які відбуваються в різних форматах та місцях. Окремі виставки доповнені лекціями, а також супровідними освітніми програмами для дітей і молоді. Деякі серії лекцій та дискусій формуються поза виставками і стають майданчиками для широких публічних обговорень. Центр також працює над проектами, спрямованими на розвиток нових міських просторів, які відіграють публічну, меморіальну й освітню роль у житті сучасного міста. З 2015 р. проекти публічної історії у співпраці з командою дослідників, кураторів, едукаторів та архівістів Центру координує д-рка Ірина Мацевко, історикиня та заступниця директорки Центру.

Презентація д-рки Ірини Мацевко про поєднання дослідницьких та публічних проектів Центру міської історії для учасників семінару "Публічна історія сьогодні: усні оповіді, локальна пам'ять і спільнота", що відбувався в рамках магістерської програми з публічної історії Українського католицького університету, березень 2016 р.

Круглі столи та дискусії

Ще 2008 р. Центр ініціював першу серію дебатів за участі зацікавлених сторін у форматі круглого столу із назвою "Коло Львова". Зосереджені головно на сучасному розвитку Львова, вони відбувалися під керівництвом Софії Дяк та Богдана Шумиловича і стосувалися таких тем, як транспортна ситуація у Львові, інновації в музеях міста, нові підходи до міської спадщини, перспективи кіноіндустрії та інших творчих індустрій у містах. Успіх цього першого публічного діалогу став стимулом до початку партнерства Центру з Британською Радою у проекті міської гри "Місто майбутнього" наступного року. 2009 р. Богдан Шумилович фасилітував "міські ігри" в декількох містах України, зокрема у Львові, Вінниці та Мелітополі.

Унікальна подіумна дискусія відбулася в лютому 2011 р., коли міжнародний культурологічний часопис "Eurozine", що виходить у Відні, проводив свою щорічну серію дебатів у конференц-залі Центру. В рамках теми "Роз'єднання? Повернення націоналізмів у Європі" два відомі публічні інтелектуали – бельгійський автор Давид Ван Рейбрук та журналіст і народний депутат Андрій Шевченко з Києва – обговорили спільні та відмінні риси слабкої внутрішньої згуртованості своїх країн. Ще 2011 р. під час цієї розмови дискутанти порушили питання, які останнім часом стали ключовими у європейському й міжнародному суспільному та політичному житті: про що свідчить відновлення націоналізмів, і які відмінності існують між різними виявами націоналізмів в Європі? Чому націоналізм у деяких випадках пов'язаний з конфліктом, а в деяких – ні? Чи є сенс говорити в одному й тому самому ключі про сучасні націоналізми у Східній та Західній Європі?

Одна з прикметних ознак формату відкритого обговорення виявляється в тому, що він дає змогу зійтися разом представникам різних сфер суспільного життя, які зазвичай перетинаються нечасто. Влітку 2013 р. в Центрі було проведено дві серії таких відкритих дискусій. У першій серії із назвою "Як навчати про багатоетнічне минуле України" йшлося про навчальні плани та програми в університетах, а також про виклики у викладанні та дослідженні українського багатокультурного минулого. Друга серія, "Культура на перехресті культур: виклики та перспективи у наближенні до минулого", висвітлювала питання про те, як сучасна культура й мистецтво використовують та відображають багатокультурну спадщину, і, зокрема, яка їхня роль у "наближенні минулого" та представленні

Щорічні дебати Eurozine на тему "Роз'єднання? Повернення націоналізмів у Європі" в Центрі міської історії. Зліва направо: вступна промова Гаральда Біндера (Центр міської історії); двоє промовців, Давид Ван Рейбрук (Бельгія) і Андрій Шевченко (Україна), та модераторка Софія Дяк (Центр міської історії). 10 лютого 2011 р.

На подіумній дискусії "Фестивалі: масова освіта або/як масова вистава" йшлося про фестивалі як засіб просування нових підходів до культури, особливо єврейської. Зліва направо: модераторка Анна Чеботарьова (Центр міської історії) та три учасниці: Адель Діанова (LvivKlezFest), Лілія Шутяк ("Меридіан Чернівців") та Моніка Еліот (7@ Nite в Кракові). 3 серпня 2013 р.

"складної історії". Розмови зосереджувалися навколо чотирьох конкретних жанрів (літератури, театру, фестивалю та кіно) і стосувалися того, як у кожному з них простежуються теми різноманіття та суперечливого минулого і як поєднувати художнє вираження з найновішими дослідженнями та публічним дискурсом.

Від 2015 р. Центр організовує більш комплексні публічні програми, в яких подіумні дискусії поєднуються з публічними лекціями. Вони розплановані так, щоб збігатися в часі з двома літніми школами Центру – однією на тему єврейської історії та спадщини й іншою, присвяченою плановому урбанізму. Завдяки заходам у цьому форматі, які відбуваються одночасно з літніми школами, міжнародні академічні дискусії стали доступними для локальної широкої аудиторії. Такі програми проходять у відкритих для громадськості просторах і за участі відомих науковців та практиків. Вони розроблені спеціально для розширення публічної дискусії та обміну думками і, як наслідок, сприяють більш відкритому і критичному включенню минулого у життя сучасної України. 2015 р. Центр запросив львів'ян і гостей міста на "Єврейські дні у Ратуші" у липні-серпні та на "Дні модернізму" у серпні. 2016 р. відбулися другі "Єврейські дні у Ратуші", а тему планового урбанізму розглядали у Славутичі, де проходила міська літня школа.

Перші **"Єврейські дні у Ратуші"** об'єднали експертів з єврейських студій з-за кордону й місцевих чиновників, дослідників та активістів, які працюють над питаннями єврейської спадщини та збереження пам'яток єврейської історії та культури у Львові й інших містах Східної Європи. Разом із численними та різноманітними аудиторіями вони обговорювали історичне минуле та сучасний стан єврейської спадщини, а також способи її збереження як спільну відповідальність. При цьому порушували різноманітні теми, як-от збереження, фотодокументацію, історію писання єврейського Львова та порівняння різних міст у Східній та Центральній Європі. Ці обговорення розширили горизонти поглядів на спадщину та проілюстрували існування чималої кількості способів осмислення і реалізації проектів у містах із великою і складною багатокультурною спадщиною.

Наступного року темою "Єврейських днів у Ратуші" стали "Спільноти, середовища та держави у спірних містах XX століття". У десяти лекціях та дискусіях у липні-серпні 2016 р. проаналізовано дві характерні для XX ст. теми: як насилля змінювало міста, спільноти та людей і чим була культура в часи драматичних змін, ескалації напруги і ненависті? Крім того, у цих дискусіях розглядали роль культури в державних та ідеологічних проектах, для реалізації яких застосовували жорстоку та смертельну політику, а також питання про те, чи використовували мистецтво та літературу для стимулювання і легітимізації насилля або, навпаки, як спосіб від насилля втекти. Однією із особливо важливих тем була історія погромів улітку 1941 р. у Львові і пам'ять про ці події. Результатами своєї праці з дослідження сповненої насилля історії 1939-1945 рр. у місті поділилися такі знані на міжнародному рівні історики, як проф Ян Ґросс, проф. Крістоф Мік, проф. Кай Струве та д-рка Наталія Алексюн.

Теми суперечливого минулого, індивідуальної пам'яті та уявлень розвинули під час спеціального показу документального фільму "Повернення Шимона"; опісля відбулася зустріч із відомим ізраїльським істориком Шимоном Редліхом, який народився у Бережанах і пережив Голокост. Розмову з Шимоном Редліхом провадила Анна Чеботарьова, дослідниця Центру міської історії, вступну промову виголосив проф. Падрейк Кенні, президент Асоціації слов'янських, східноєвропейських та євразійських студій (ASEEES). Видається, що це була одна з найсильніших і найпотужніших подій літньої публічної програми Центру 2016 р. Вона зібрала дуже різноманітну аудиторію – і місцеву, і міжнародну, виливши у проникливу, зворушливу й дуже доречну бесіду про минуле, а також про сучасні виклики.

Теми модерністської архітектури та візій, а також досвід планового урбанізму були в центрі уваги під час двох публічних лекційних програм у 2015-2016 рр. Перша проходила паралельно з міською літньою школою "Новий Львів", сфокусованою на одній із львівських дільниць, яку розвивали і розбудовували протягом усього XX ст. У програмі лекцій "Дні модернізму у Ратуші: архітектура, урбаністичні візії, спадщина" взяли участь доповідачі з Амстердама, Києва, Львова, Москви та Нью-Йорка, які вели мову про амбітні візії та суперечливі проекти, характерні для містобудування XX ст. Вони занурили учасників школи у широкий контекст архітектури та містобудування XX ст. і показали важливі аспекти просторового розвитку Львова у XX ст., якими часто просто нехтують. На "Днях модернізму в Ратуші" представили найкращі приклади переосмислення модерністської спадщини. Це спонукало і надихнуло відвідувачів поглянути свіжим оком на так звані "депресивні райони" міст і побачити перспективний простір для творчості.

Публічна лекція Оуена Хезерлі на Міській літній школі "Ідея міста: перевірка реальністю" у Славутичі, липень 2016 р. (модератор – д-рка Ольга Казакова з "Інституту модернізму"). У програмі публічних лекцій взяли участь також проф. Кейт Браун (Меріендський університет, США), проф. Ансельм Ваґнер (Технічний університет Ґраца, Австрія), д-р Олексій Браточкін (Європейський коледж Liberal-Arts у Білорусі) та д-рка Інґа Фреймане (Нортумбрійський університет, Велика Британія).

Лекція проф. Наталії Алексюн "Опісля: Львів очима євреїв, які вижили", 3 серпня 2016 р. В аудиторії в першому ряду зліва: д-рка Ірина Мацевко (Центр міської історії), координаторка проекту "Єврейські дні у Ратуші" та д-рка Кароліна Шиманяк (Єврейський історичний інститут, Варшава), викладачка єврейської літньої школи.

Розмова з професором Шимоном Редліхом після перегляду документального фільму "Повернення Шимона" (2014), знятого на основі його мемуарів та книг "Разом і окремо у Бережанах: поляки, євреї і українці у 1919-1945 рр." і "Транзитне життя: євреї у повоєнному Лодзі у 1945-1950 рр.", де йдеться про життя перед війною, виживання під час Голокосту, повоєнне життя та еміграцію до Ізраїлю. Справа наліво: Шимон Редліх (Університет Бен-Гуріона), Падрейк Кенні (Університет Індіани), Анна Чеботарьова (Центр міської історії).

Наступна програма відбулася у Славутичі в рамках проекту “Ідея міста: перевірка реальністю” в липні 2016 р. Славутич – це дуже незвичайне і виняткове місто. Воно було побудоване після ядерної катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції 1986 р. і стало останнім плановим містом Радянського Союзу, а також наймолодшим містом сучасної України. Виняткові обставини, пов’язані з його заснуванням, впливали на його подальший розвиток. Сьогодні у Славутичі мешкають співробітники Чорнобильської атомної електростанції; там-таки тимчасово перебувають міжнародні експерти, які працюють над проектом “Новий об’єкт “Укриття”. Програма у Славутичі дала унікальну можливість для дослідників та мешканців міста обговорити урбаністичні та соціальні концепції планового міста, утопічного міста, міста після катастрофи, екоміста та мономіста методами з перспективи різних дисциплін й у форматі літньої школи, і за допомогою серії публічних лекцій.

Досвід проведення в Центрі різноманітних програм, спрямованих на розвиток діалогу між різними секторами суспільства, набув додаткового значення з початком війни на сході України. У червні 2015 р. Центр долучився до культурного форуму “ДонКульт”, організованого благодійним фондом “Мистецькі надра”. Під час цього форуму мистецькі, літературні та музичні заходи були спрямовані на покращення обізнаності з культурним різноманіттям Донбасу та на переосмислення регіону без однобічної “романтичної” або “осудливої” риторики. Як один із співорганізаторів, Центр підготував програму лекцій та дискусій, яку розробила д-рка Ірина Мацевко. Особливо корисними тут виявилися наш досвід і партнерські зв’язки після двох успішних дослідницьких проектів – “Регіон, нація та інше” (2012-2015) та “Індустріалізація та міський ландшафт промислового півдня Російської імперії” (2013-2014). Програма вміщувала відкриті лекції, дискусії та розмови, об’єднані темою історії та спадщини Донбасу, і протягом двох тижнів привернула увагу понад 1500 відвідувачів.

За аналогічним взірцем у жовтні 2016 р. в Харкові відбувся культурний форум “ПогранКульт: Галіція-Культ”, у якому Центр знову виступив у ролі партнера. Програму, що складалася з дискусій і лекцій, присвячених історичній та уявній Галичині, суперечливій та багатоплановій історії регіону, сучасному конструюванню та пере/винайденню Галичини, курувала д-рка Ірина Мацевко. Щоб створити форум для обміну думками й обговорення за участі харків’ян, у цій двотижневій програмі було використано різні мистецькі медіа, зокрема фільми, театр, літературу й музику у поєднанні з лекціями та круглими столами.

Дискусія на тему “Минуле у змінних кордонах: як писати історію після конфлікту?” в рамках форуму “ДонКульт”. Учасники: Сергій Єкельчик, Олена Стяжкіна, Гіроакі Куромія та Софія Дяк. Червень 2015 р.

Перша лекція дискусійної програми на культурному форумі “ПогранКульт: ГаліціяКульт” у Харкові. Тему “Що таке Галичина? Від міфа до бренду” презентував д-р Василь Расевич. 5 жовтня 2016 р.

Маріо Ботта
архітектор

Філіп Сендс
юрист, письменник

Анда Роттенберг
кураторка мистецьких проектів

Пьотр Рипсон
куратор мистецьких проектів

Барбара Кіршенблатт-Ґімблетт
спеціалістка з розвитку музеїв

Кшиштоф Чижевський, письменник, публічний інтелектуал

Олена Стяжкіна
історикиня, письменниця

Даніель Валковіц
історик, кінорежисер

Ірина Старовойт
літературна критикиня, поетеса

Арон Вайс

Яніна Гешелес-Альтман

Лешек Аллерганд

Упродовж останніх десяти років Центр гостив у себе низку знаних спікерів із найрізноманітніших галузей знань. Вони ділилися своїм професійним та особистим розумінням того, як ми досвідчуємо минуле, пам’ятаємо його, підходимо до нього і з ним працюємо. У 2013-2014 рр. ми мали неабияку честь організовувати публічні зустрічі з людьми, які народилися у Львові або на теренах, історично відомих як Галичина (сьогодні східні воєводства Польщі та західні області України), і вижили під час Голокосту: д-ром Лешеком Аллергандом, д-ром Ароном Вайсом і д-ркою Яніною Гешелес-Альтман. Наші гості ділилися своїми дослідженнями та рефлексіями на теми, які охоплювали архітектуру, мистецтво, музеї, курування, освіту, літературну творчість, кіно і право тощо. Вони спонукали нас виходити за межі тих вузьких рамок, у яких ми зазвичай розглядаємо історію.

Учасники конференції “Міська єврейська історія та спадщина у Центрально-Східній Європі” разом із членами єврейських організацій у Львові, зокрема Борисом-Барухом Дорфманом, активістом та їдишемовним львів’янином, відвідують місце, де колись стояла синагога “Золота Роза”, жовтень 2008 р.

Борис-Барух Дорфман читає вірш мовою їдиш на відкритті “Просторy синагог” перед вцілілими та збереженими руїнами синагоги “Золота Роза”, 4 вересня 2016 р.

Публічні меморіальні проекти

Протягом своєї діяльності Центр був відданий ідеї сприяння обізнаності суспільства з багатокультурною спадщиною завдяки відкритому й критичному сприйняттю минулого. Цілком природно, що це дало поштовх до здійснення різних публічних меморіальних проектів. Хоча спочатку ініціативи Центру були спрямовані головно на дослідження, навчання й обговорення, деякі з цих ініціатив призвели до практичних результатів. Одна з таких сфер – єврейська спадщина у Львові. Зацікавлення цією темою почалося ще з наукової конференції “Міська єврейська історія та спадщина” 2008 р., яка спонукала до значної практичної роботи. Одностайне занепокоєння занедбаним станом єврейських меморіальних об’єктів вилилося в ініціативу започаткувати міжнародний архітектурний конкурс, щоб належним чином вшанувати пам’ять про три місця єврейської історії у Львові. Центр не лише перебував біля витоків цього важливого проекту; разом із мерією Львова й Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) став одним із організаторів і діяльним учасником цього проекту. Було обрано три місця: колишній єврейський цвинтар, Бесойлем, на північний захід від центру міста; місце, де на околиці Львова був розташований Янівський концентраційний табір; і “Простір синагог” у колишній єврейській дільниці міста. Відбулася серія громадських слухань за участі істориків, представників єврейської громади та міської влади, а також консультації з очільниками єврейських релігійних та культурних організацій. Крім того, задля впевненості, що згадане починання та його результати відповідають міжнародним стандартам, місцевому законодавству та вимогам ЮНЕСКО, до співпраці залучили й технічних експертів та архітекторів.

Конкурс було оголошено в серпні 2010 р. Учасники мали змогу подати ідеї на будь-який із трьох підконкурсів або на всі три підконкурси разом. Потім подані матеріали оцінювало міжнародне журі, до якого входили архітектори, історики, дослідники єврейської спадщини, представники українських єврейських організацій та Львівської міської адміністрації. Переможцем підконкурсу з облаштування “Простору синагог” стала пропозиція берлінського ландшафтного архітектора Франца Решке. Упродовж кількох наступних років його концепція стала темою широкої публічної дискусії. Українські, ізраїльські та німецькі експерти з’ясовували можливість її успішної реалізації. Штатні й позаштатні історики та дослідники Центру зосередили увагу на тому, щоб дібрати пропозиції для меморіальної інсталяції “Увіковічення”. Її спроектували у вигляді 39 кам’яних плит різного розміру, на більшості з яких виписані цитати та вставлені зображення з фотографій. Ця інсталяція стала спробою надати слово людям, які жили у Львові, були євреями і виклали свої думки на письмі. Разом із членами львівських єврейських організацій із понад 80 пропозицій обрали 21 цитату. Це фрагменти мемуарів та щоденників, праць рабинів, мислителів, письменників і просто мешканців міста. Кожну цитату було подано оригінальною мовою та у перекладі. Серед авторів – відомі особистості і звичайні люди, чоловіки й жінки різного віку, а також діти. Ініціатива “Місця єврейської історії у Львові” стала одним із найтриваліших і найскладніших публічних проектів в історії Центру.

4 вересня 2016 р., після понад семи років дискусій, досліджень та планування, які об’єднали науковців, експертів, представників єврейських громад та міської влади, перша частина “Простору синагог” була відкрита і офіційно стала частиною сучасного Львова, новим меморіальним та громадським простором. Завершена частина складається з трьох елементів: ознакування, що вказує на фундамент Бейт Гамідрашу (Будинку навчання), меморіальної інсталяції “Увіковічення” та збережених залишків синагоги “Золота Роза”. Відкриття в рамках міжнародної щорічної ініціативи “Європейські дні єврейської культури” складалося з офіційної церемонії, міжнародного воркшопу (“Мапа присутності: місця, ініціативи та досвіди єврейської спадщини в Україні”) і мистецької програми (“Мистецтво пам’ятання: голоси міста”). У церемонії відкриття взяли участь багато гостей, зокрема Борис-Барух Дорфман, старійшина львівської єврейської громади, Геннадій Поліщук, радник Посольства Ізраїлю в Україні, Олег Вишняков, почесний консул Ізраїлю в Західній Україні, д-р Ернст Райхель, посол Німеччини в Україні та Андрій Садовий, міський голова Львова. Церемонію, яка завершилась молитвою рабина Сіви Файнермана, провадила Адель Діанова, голова найбільшої організації єврейської громади “Хесед-Ар’є”. Вечірня художня та музична програма “Мистецтво пам’ятання: голоси міста” у “Просторі синагог” поєднувала візуальну композицію Олега Воронка (Україна) та Джейсона Фідлера (Велика Британія) на основі текстів і цитат з меморіальної інсталяції “Увіковічення” з концертом музичних творів двох композиторів, пов’язаних з довоєнною та повоєнною історією Львова: Йозефа Коффлера та Марка Копитмана. “Простір синагог” став першим номінантом від України на премію Європейського Союзу із сучасної архітектури – премію Міс ван дер Рое.

Відгороджене від вулиці місце зі залишками синагоги “Золота Роза” та Бейт Гамідрашу, березень 2008 р.

“Простір синагог” перед офіційним відкриттям: законсервовані залишки синагоги “Золота Роза” з дерев’яною терасою, що вказує на розташування жіночої галереї, меморіальна інсталяція “Увіковічення”, ознакування фундаменту Бейт Гамідрашу (Будинок навчання), вересень 2016 р.

Виставки

Ще одним важливим аспектом програми публічної історії Центру, що сприяє налагодженню комунікації між різними аудиторіями, особливо між професіоналами та широкою громадськістю, є виставки. Завдяки їм різні дійові особи мають змогу долучатися до створення знань та обміну ними. Одна з ключових стратегій – звертатися до всім добре відомих тем, як-от дім, спорт або сексуальність, і розглядати їх у міському й ширшому історичному контексті. Наша головна мета – врівноважити академічні та публічні формати, щоб уникнути спрощеного підходу до питань і водночас сприяти залученню зацікавленої громадськості.

Першу велику виставку Центру, "Львів виходить у світ", привезли з Берліна, а саме з Фундації «Neue Synagoge – Centrum Judaicum». Потім її адаптували у Львові з метою розповісти історію міста, населеного людьми з різних спільнот; показати, як ідентичності, культури та релігії цих спільнот взаємодіяли між собою і впливали одна на одну. Виставка спонукала сучасних львів'ян вивчати рідне місто не лише через історію різноманітності, але й через історію руйнування. Один із відвідувачів залишив коментар: "Це неймовірно цікава виставка, яка викликає бажання пройтися старими вулицями Львова і поглянути на рідне місто по-новому". Експозиція відкрилася у жовтні 2008 р. як доповнення до конференції на тему "Міська єврейська спадщина та історія Центрально-Східної Європи". Також ця виставка стала першою у новому просторі Центру, який відтоді став постійною локацією для наших виставок.

Перша велика виставка, створена від початку командою Центру, відкрилася 2009 р. і мала назву "Ерос і сексуальність: століття насилля, контролю та свободи". Вона показала, як формування модерності спричинило небачені зміни у сфері сексуальності, хоч це й не була проста історія послідовного або неуникного поступу. Виставка розпочалася одночасно з міжнародною конференцією Центру на тему "Секс у містах: проституція, сексуальне рабство та сексуальні меншини у Центрально-Східній Європі".

Наступна виставка, "Дім: століття змін", відкрилася 2010 р. і стала дослідженням культурних, соціальних, політичних та ідеологічних контекстів творення дому в XX ст. До цієї виставки Центр представив першу серію супровідних заходів, зокрема лекцій, круглих столів і фільмів, а також першу програму для дітей, яку створила Христина Бойко. Христина розпочала працювати як незалежна едукаторка, а пізніше долучилася до команди Центру як постійний член нашої команди. Матеріали цієї виставки разом із результатами додаткових досліджень були опубліковані у книзі "Дім: століття змін" за редакцією Софії Дяк. Метою публікації стало узагальнення найновіших досліджень повсякденного життя та матеріальної культури у глобальному контексті.

Одним з найважливіших моментів 2012 р. став чемпіонат Європи з футболу, який спільно проводили Україна та Польща. Львів був одним з міст, де проходили футбольні зустрічі. До цієї міжнародної спортивної події Центр підготував виставку "Спорт і місто: люди, суспільство, ідеологія". Вона запрошувала поглянути на спорт крізь призму історичного, соціального та культурного контекстів. Виставка, яку супроводжував цикл лекцій, дискусій та освітніх заходів, простежувала історію спорту за останні 150 років – від початків професійного спорту в Європі (й зокрема у Львові). Мета полягала у вивченні того, як змінилося уявлення про спорт і як виникли

З виставки "Wo ist Lemberg?", представленої у Львові під назвою "Львів виходить у світ", 2008.

З виставки "Дім: століття змін", 2010.

Освітня програма для дітей на виставці "Спорт і місто: люди, суспільство, ідеологія", 2012.

На виставці "Минуле у "цифрі": місто, історія та цифрова технологія" демонстрували цифрові архівні збірки Центру, 2014.

Відкриття виставки "Велика війна 1914-...: індивідуальний та глобальний досвід", грудень 2014 р.

Фотовиставка Тадеуша Рольке "Завтра буде краще" запрошувала глядачів ознайомитись із досвідами та очікуваннями у 1990-му році у Львові 2016-го року.

Від 2008 р. Центр організував та прийняв у себе 39 виставок. Здебільшого вони відбувалися у виставковому залі Центру й охоплювали широкий спектр тем, починаючи від дуже загальних (наприклад, дім, сексуальність, спорт) до вузькоспеціальних (вибрані місця, періоди та проблеми, пов'язані з міським життям та історією). Рідко використовуючи артефакти, виставкова команда Центру прагне поєднувати різноманітні медіа – тексти, зображення, фільми та предмети, щоб порушувати й розвивати нові, іноді суперечливі, питання, аби поглиблювати рівень обізнаності з ними та стимулювати публічну дискусію.

нові види спорту. Один із важливих фокусів виставки – показати зв'язки між спортом та націоналізмом, урядовими політиками, комерцією та глобалізацією. Учасники дотичного міжнародного воркшопу "Мегаподії у Східній Європі", організованого спільно з Центром державного управління та культури Європи при Університеті Санкт-Галлена (Швейцарія), обговорювали культуру вболівальників та потенціал подібних мегаподій для міського розвитку.

2014 р. було проведено численні заходи на європейську та глобальну тематику, присвячені сторіччю від початку Першої світової війни. В грудні 2014 р. у Центрі відкрили нову виставку "Велика війна 1914-...: індивідуальний та глобальний досвід". Розроблена командою істориків, дизайнерів та програмістів (кураторка – д-рка Оксана Дудко, одна з дослідниць Центру), ця виставка предствавила різне бачення Великої війни з відмінних, але пов'язаних між собою перспектив: як глобальний конфлікт і як індивідуальний досвід. Експонати виставки заповнили кілька приміщень у постійному виставковому просторі Центру, а саму виставку супроводжувала багатогранна програма за участю авторів та гостьових дослідників, які проводили екскурсії і читали лекції, присвячені різним аспектам війни. Спеціально скомпоновану навчальну програму, орієнтовану на дітей, батьків та вчителів, розробила та провадила координаторка освітніх проектів Христина Бойко. А виставковий простір використовувався також для проведення шкільних уроків у партнерстві з місцевими викладачами.

Хоча виставки відбуваються здебільшого у власних приміщеннях Центру, час від часу ми співпрацюємо із музеями та іншими установами. 2015 р. Центр спільно з Львівською національною картинною галереєю організував виставку "Ктубот: єврейські шлюбні контракти". Проект охоплював експозицію у Львівській національній галереї мистецтв імені Бориса Возницького, публікацію каталогу, спеціальні лекції для дорослих та заняття для дітей.

23 серпня 2016 р., напередодні 25-ої річниці проголошення незалежності України, відкрилася фотовиставка Тадеуша Рольке "Завтра буде краще", на якій можна було побачити зроблені фотографом з Варшави світлини Львова 1990 р., що ніколи раніше не публікувалися. Представивши п'ятдесят світлин разом із коментарями істориків, ця виставка показала різні історії міста й у місті за рік до розпаду СРСР. Світлини та коментарі розповідали про місця та демонстрації, зміни у використанні громадського простору та повсякденне життя громадян. Вони свідчили про економічну кризу та почуття невпевненості, проте водночас говорили і про очікування змін. Ця виставка стала запрошенням до критичного переосмислення останніх 25 років, до спроби поглянути на них крізь призму подій соціального характеру, розвитку держави та інших змін.

Освітні програми

Освітні програми Центру розвивалися поступово. Розпочалися вони з доповнення до виставки "Дім: століття змін" із назвою "Дім моєї мрії". Ця програма запрошувала дітей здійснити художньо-дослідницьку мандрівку, під час якої можна було розглянути такі теми, як особистий простір дитини, комфорт, сім'я, сусіди, вільний час і спільний простір. Сьогодні наш освітній напрямок охоплює програми від навчальних ініціатив для шкіл та вчителів, які використовують матеріали "Міського медіаархіву", до програм,

Діти вивчають свою дільницю за допомогою платформи, створеної на основі дослідження Підзамча. Ця гра стала частиною "Фестивалю сусідів на Підзамчі", який у вересні 2014 р. організувала Ініціативна група "Йота".

Ідея створення анімаційного фільму "Місто в моїх руках" об'єднала дітей з різних міст, які ділилися своїм досвідом та думками за сприяння Христини Бойко (едукаторка) та Романа Дзвонковського (художник-мультиплікатор).

подібних на "Дім моєї мрії", які супроводжують наші виставки.

Від 2012 р. кожну з виставок Центру супроводжують спеціальні освітні програми для різних аудиторій, які готує і розробляє координаторка освітніх проектів Христина Бойко. Наприклад, 2015 р., освітня програма "Велика війна 1914-...: індивідуальний та глобальний досвід" дала шкільним учителям змогу проводити уроки історії у виставковому просторі за допомогою інтерактивних методів навчання, щоб спонукати учнів до глибшого розуміння тем, які становлять частину шкільної програми. Для батьків, вчителів та працівників музеїв ми підготували спеціальну серію бесід "Як говорити з дітьми про війну". Ці зустрічі створили спільний простір для обговорення й обміну досвідом. Особливо актуально це було у контексті війни на сході України.

Незалежно від виставкового формату освітні програми для дітей входили також до дослідницьких проектів. Наприклад, 2014 р. діти на Підзамчі використовували освітню платформу для вивчення історичних та архітектурних описів місць та будівель. Крім того, вони слухали записи інтерв'ю з місцевими жителями. Всі ці матеріали були також подані шрифтом Брайля.

2015 р. Центр спільно з Німецькою асоціацією міжнародного співробітництва (GIZ) та Львівською міською радою створив дитячу програму "Твої/Мої історії". Ця програма була частиною «Майстерні міста», спільного формату Львівської міської ради і проекту GIZ "Муніципальний розвиток та відновлення старої частини міста Львова". Вона також становила частину культурного форуму "ДонКульт" та охоплювала анімаційну майстерню "Місто в моїх руках", де діти зі Львова та діти з сімей вимушених переселенців малювали місто своєї мрії. Поза тим, ця програма об'єднала школярів

задля вивчення історії промислових міст і містечок Донецької області за допомогою візуальних матеріалів, зокрема листівок, фотографій та фільмів. В основу цього освітнього формату покладено результати досліджень, що відбувалися в рамках проекту “Індустріалізація та міський ландшафт промислового півдня Російської імперії”, який здійснювався в Центрі у 2013-2014 рр. У 2016 р. підлітки у Славутичі мали змогу взяти участь у додатковій програмі, підготованій під час наших Літніх шкіл, що проходили в цьому місті. Одним із найцікавіших моментів стала презентація настільної гри, яка дає змогу здійснити віртуальну мандрівку Славутичем.

Публічні події та формати в Центрі у 2008-2016 рр.

–РЕ-С

Ґранти, стипендії та стажування

Від 2006 р. Центр підтримує перспективних молодих науковців дослідницькими стипендіями, а також ґрантами на подорожі та резиденціями у Центрі. Серед тих, хто першим отримав докторантську стипендію, були Галина Боднар із проектом “Міграція сільського населення до Львова у 50-80-х рр. XX ст.” та Оксана Винник, яка працювала над дослідженням “Повсякденне життя у Львові, 1914-1919 рр.” →

> РОЗДІЛ 6

–УРС-И

→ Спільний дослідницький проект Екатерини Лаврінець (Литва) та Оксани Запорожець (Росія) “Туризм і творення міського простору (на прикладі Самари, Вільнюса і Львова” також отримав того першого року підтримку з поїздками та перебуванням у Центрі. Того ж року проф. Наташіел Вуд (США) перебував у Центрі на дослідницькій резиденції, працюючи над темою “Досвід цивільного населення Галичини під час Першої світової війни”. У кожен із наступних шести років щонайменше п’ятьом і щонайбільше вісьмом дослідникам було надано стипендії на перебування в Центрі, а відтак і можливість попрацювати з архівними та іншими джерелами у Львові.

Від 2014 р. Центр зосередився на програмі дослідницьких резиденцій і розширив їх до 10 стипендій на рік для молодих і вже досвідчених дослідників. Програма резиденцій для перебування позитивно вплинула на академічне життя Центру та загалом сприяє співпраці між науковцями з України та з-за кордону. Цей формат відповідає одному з положень місії Центру – об’єднувати різні дисципліни й охоплювати широку географію.

Центр також підтримує українських дослідників у здійсненні їхніх досліджень за кордоном. У 2010-2011 рр. Центр розпочав спільну програму з Інститутом наук про людину у Відні, надаючи провідним українським ученим змогу поїхати на 10-місячне стажування в цьому інституті. До 2015 р. в Інституті наук про людину (IWM) побували шість українських дослідників: Олена Палько (Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України) 2010 р.; Ольга Мартинюк (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київ) 2011 р.; д-р Антон Шеховцов (Чорноморський державний університет імені Петра Могили, Миколаїв) 2012 р.; д-р Володимир Склокін

КРАЇНА	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	TOTAL
Білорусь	1										3
Канада	1									1	2
Естонія									1		1
Німеччина									1		1
Угорщина								1	1	1	3
Італія		1						1			2
Казахстан				1							1
Литва	1										1
Польща	1	2		3	2	2	1	4	3	3	21
Румунія	1										1
Росія	2	1					1		3		8
Швейцарія										1	1
Словаччина						1	1				1
Україна	4	5	7	2	2	1	1	3	2	1	28
Велика Британія	1				1	1				2	5
США	1	1	1	1	1		1	2		2	10
Стать	8 ♀ 5 ♂	5 ♀ 5 ♂	5 ♀ 3 ♂	4 ♀ 3 ♂	4 ♀ 2 ♂	2 ♀ 3 ♂	3 ♀ 2 ♂	5 ♀ 6 ♂	7 ♀ 4 ♂	6 ♀ 5 ♂	49 38
ЗАГАЛОМ	13	10	8	7	6	5	5	11	11	11	87

Враження дослідників, які отримали ґрант для перебування

Не буде перебільшенням сказати, що це просто надзвичайна можливість. Це нагода для мене поринути у свої дослідження в Україні, яка відрізняється від моєї країни, проте водночас нас поєднує спільне минуле. Це можливість побачити у дії Центр, де люди з різних професійних галузей працюють поруч... Така взаємодія дуже ефективна.

Д-рка Ольга Казакова
Інститут модернізму, Москва, 2015/16

Ґрант від Центру для перебування забезпечив мені гарну робочу атмосферу. Я отримала певні відгуки про свою поточну роботу і змогу презентувати її, а також мала достатньо простору для роздумів. То була гарна нагода поміркувати і глибоко зосередитися лише на своєму проекті. Завдяки наданій інфраструктурі (бібліотека, квартира та виставка) все це було ще зручніше.

Катаріна Габеркорн
докторантка Факультету центральноєвропейських студій Університету Андраши (Будапешт), 2015/16

(Міжнародний Соломонів університет, Харків) 2013 р.; д-рка Світлана Потапенко (Інститут української археографії ім. М. С. Грушевського НАН України) 2014 р.; і д-рка Валерія Корабльова (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) 2015 р.

Центр також виступає в ролі гостьової інституції, надаючи довготермінові стипендії на дослідження. Зазвичай такі стипендії тривають близько року у співпраці з іншими академічними установами та фондами. 2011 р. д-рка Мейгіл Фавлер провела в Центрі семестр, працюючи над текстом книжки на основі докторської дисертації "Бомонд: держава та сцена на краю імперії, Росія та Радянська Україна, 1916-1941 рр.", яку захищено у Принстонському університеті. Стипендія д-рки Фавлер вилилася у тривалу співпрацю, в рамках якої нещодавно започатковано новий дослідницький проект, присвячений популярній і масовій культурі у повоєнному радянському Львові. У 2013-2014 рр. у Центрі також перебувала Ешлі Біґгем, стипендіатка Програми Фулбрайта та випускниця Ельського університету в галузі архітектури; вона вивчала оборонну архітектуру, сучасну теорію збереження та місцеві пам'ятки.

Бібліотека

Стабільне фінансування розвитку бібліотечної колекції дало нам змогу створити одну з найкращих тематичних бібліотек в Україні (а з деяких тем – не лише в Україні, але й у світі.). Станом на кінець 2016 р. бібліотека Центру налічувала вже понад 8000 томів.

Читальний зал і книгосховище

Загалом добір книг відображає тематику основних напрямів наших досліджень, а також спектр освітніх проектів, розроблених у Центрі. Ми також збираємо публікації на теми, які вивчають наші гостьові дослідники, особливо ті, які приїжджають з інших міст України. Все це збігається із науковими зацікавленнями Центру, які сформувалися навколо дослідження міст. Тематично наша бібліотечна колекція охоплює міську історію та урбаністичні студії; історію Львова, Східної Європи, Європи та світу; медіа та цифрову історію; історію повсякденного життя; публічну історію. 2014 р. ми запровадили систему онлайн-замовлень. Завдяки цьому наша бібліотека стала значно доступнішою, а ми отримали корисну статистичну інформацію щодо найпопулярніших тем: це – загальна міська історія, історія Львова, міська історія Україна, публічна історія та єврейські студії.

Веб-сайт

Веб-сайт Центру запустили 2006 р., і відтоді він постійно розширюється, відображаючи постійні зміни та розвиток Центру. Ця платформа призначена для інформування громадськості про наші події та заходи, а також для представлення результатів різних досліджень та оновлень наших цифрових і архівних проектів. Веб-сайт доступний чотирма мовами: українською, англійською, польською та російською. Це ресурс для людей з широкими інтересами та мотиваціями. Особливе зацікавлення викликає у відвідувачів "Міський медіаархів" і база даних "Вулиці Львова". Шукайте нас за адресою www.lvivcenter.org

www.lvivcenter.org у 2008-2016 роках

Totals in 2008-2016

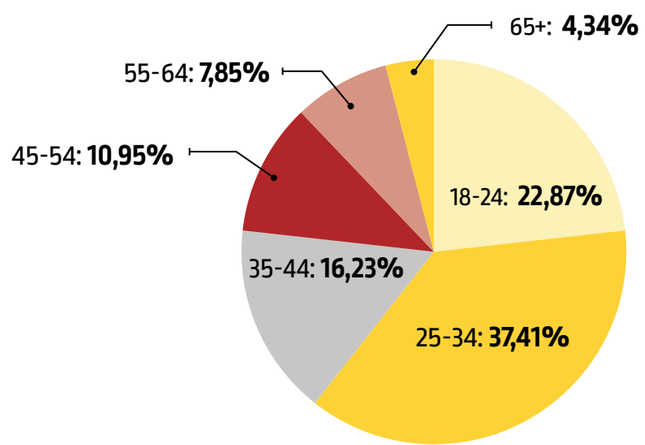

Вік відвідувачів

Кількість переглядів та користувачів щорічно: 2008-2016

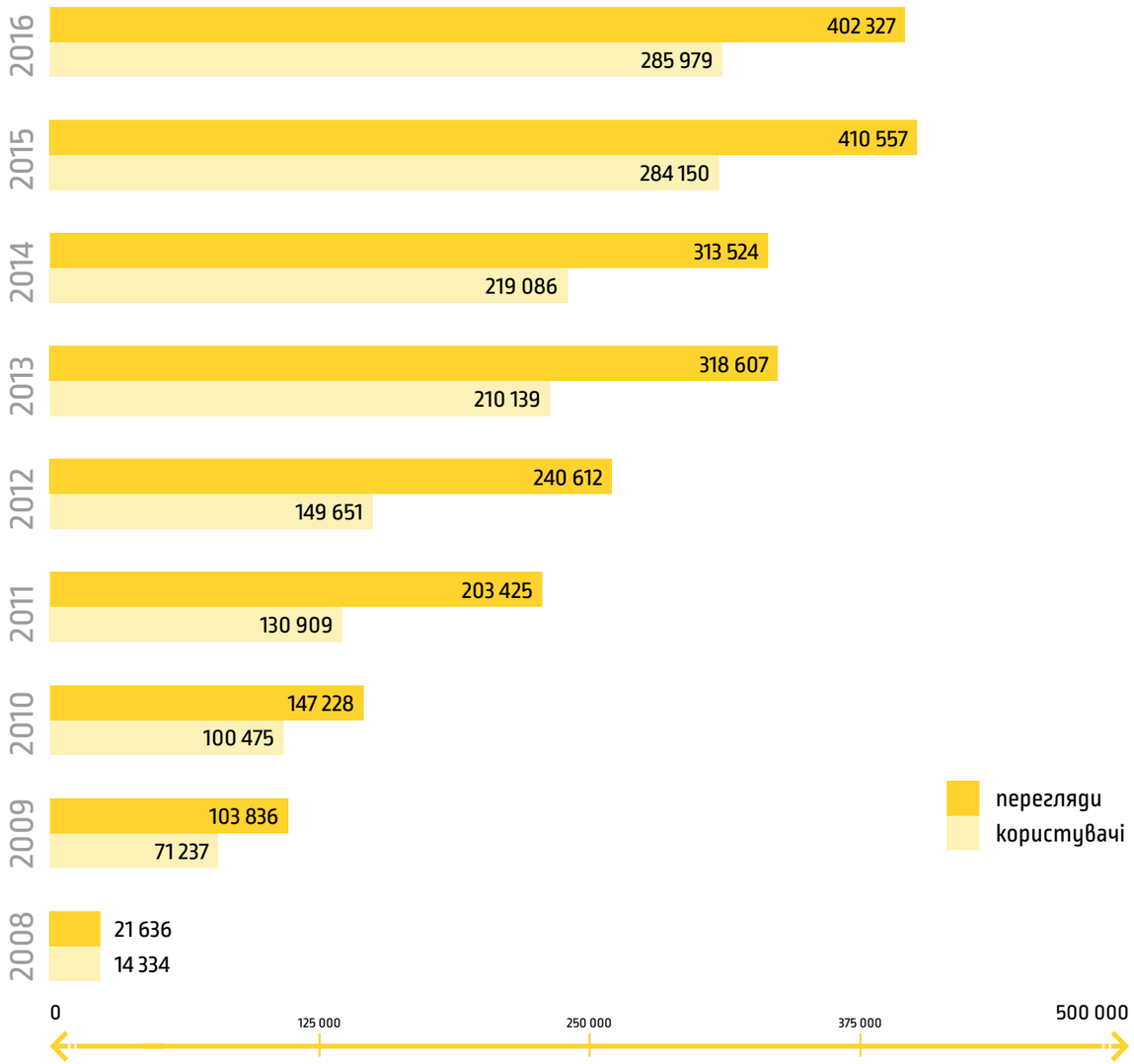

Фінансування

Останніми роками важливим аспектом розвитку Центру є розширення спектру його фінансових ресурсів. Спочатку фінансування відбувалося виключно за рахунок Фундації, але сьогодні Центр опирається на два інших різновиди доходу: дохід від оренди в Україні та зовнішні ґранти на проекти, які разом покривають понад половину витрат. Дедалі істотніша частка зовнішнього фінансування також відображає масштаби міжнародних зв'язків Центру та визнання його надійним і продуктивним партнером. Що стосується витрат бюджету, то за останні п'ять років спостерігалося значне зростання витрат на науково-дослідницьку й академічну діяльність, а також на проекти з публічної історії.

Доходи Центру в 2016 р.

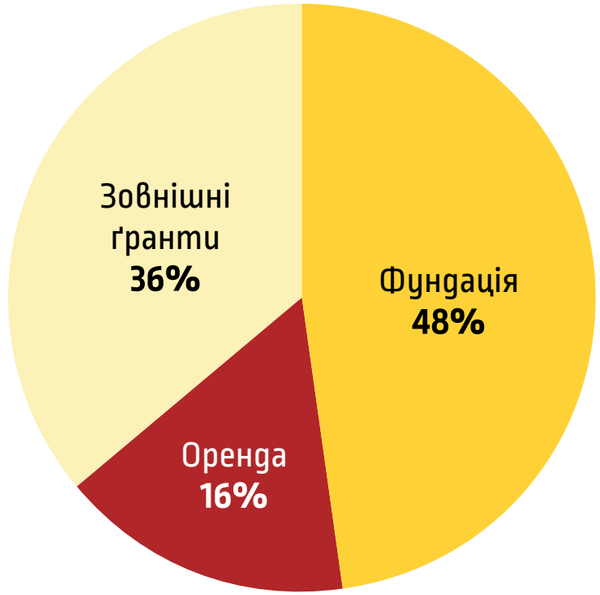

Бюджет Центру за напрямами діяльності у 2016 р.

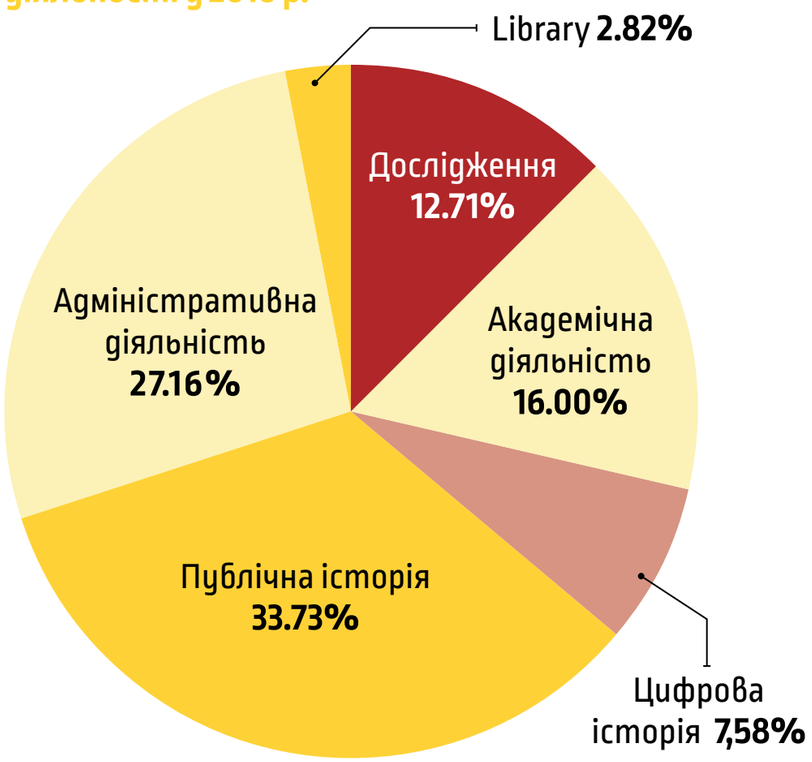

■ Команда Центру складається із представників різних дисциплін і дослідницьких галузей. Таке різноманіття створює відкрите середовище, яке сприяє новим ідеям і підходам у діяльності, пов'язаній із дослідженнями, архівуванням, цифровою гуманітаристикою, публічною історією та адмініструванням.

> РОЗДІЛ 7

ЛЮДИ

Розділ 7
ЛЮДИ

ЗАГАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО

Д-р Гаральд Біндер
Засновник Центру міської історії, Президент Фундації

КЕРІВНИЦТВО

Д-рка Софія Дяк
Історикиня, дослідниця і керівниця дослідницьких проектів (2007-2010), директорка Центру та голова представництва Фундації в Україні (від 2010 р. і дотепер)

Д-рка Ірина Мацевко
Історикиня, академічна координаторка (2008-2011), заступниця директорки (від 2011 р. і дотепер)

Тетяна Федорук
Фінансова адміністраторка (2013-2015), фінансова директорка (від 2015 р. і дотепер)

Діяльність Центру розподіляється на три напрями: дослідження, цифрова та публічна історія.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЦИФРОВА ІСТОРІЯ

Дослідницький напрямок охоплює істориків, соціологів та істориків мистецтва й архітектури, які проводять свої дослідження індивідуально або ж у командах, об'єднаних спільними дослідницькими темами. До проектів цифрової історії належить "Міський медіаархів" із чотирма колекціями ("Урбаністичні образи", "Карти міст", "Міське відео" та "Міські розповіді") та проект "Інтерактивний Львів".

Д-рка Олена Бетлій
Історикиня, дослідниця (від 2016 р. і дотепер)

Олексій Чеботарьов
Історик, асистент проекту "Міський медіаархів" (від 2015 р. і дотепер)

Д-рка Оксана Дудко
Історикиня, координаторка проекту "Інтерактивний Львів" (2011-2016), дослідниця (від 2016 р. і дотепер)

Євгенія Губкіна
Архітекторка, дослідниця (від 2015 р. і дотепер)

Олександр Маханець
Історик, асистент проекту "Міський медіаархів" (від 2015 р. і дотепер)

Наталія Мисак
Архітекторка, дослідниця (від 2015 р. і дотепер)

Д-рка Наталія Отріщенко
Соціологиня, дослідниця, координаторка "Міських розповідей" у "Міському медіа-архіві" (від 2014 р. і дотепер), асистентка проекту "Регіон, нація та інше" (2012-2014)

Тарас Назарук
Керівник проекту "Інтерактивний Львів" (від 2016 р. і дотепер)

Д-р Василь Расевич
Історик, дослідник, науковий редактор проекту "Інтерактивний Львів" (від 2017 р. і дотепер)

Богдан Шумилович
Історик та історик мистецтва, координатор виставок та колекції "Міське відео" (2008-2011 рр.), дослідник і керівник "Міського медіаархіву" (від 2011 р. і дотепер)

Д-рка Ірина Склокіна
Історикиня, дослідниця (від 2015 р. і дотепер)

Анна Чеботарьова
Соціологиня, дослідниця (від 2012 р. і дотепер)

Ольга Заречнюк
Архітекторка, асистентка та редакторка проекту "Інтерактивний Львів" (від 2014 р. і дотепер)

ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ

Напрямок публічної історії розвиває виставкова команда, до якої належать куратор виставкових проектів, координатор виставкової програми, координатор освітніх програм і асистент виставки.

Христина Бойко
Едукаторка, координаторка освітніх програм (від 2014 р. і дотепер)

Андрій Лінік
Координатор виставок (2011-2016), візуальний куратор виставок та інтернет-проектів (від 2016 р. і дотепер)

Марта Пересада
Асистентка виставкових проектів (від 2016 р. і дотепер)

Адміністрація

Адміністративна команда Центру відповідає за організаційну, логістичну, комунікаційну підтримку всіх наших проектів, заходів та приміщень, а також за розробку програмного забезпечення.

Олександр Дмитрієв
Системний адміністратор (від 2014 р. і дотепер)

Орися Гевак
Асистентка із використання приміщень (від 2013 р. і дотепер)

Мар'яна Мазурак
Академічна координаторка (від 2016 р. і дотепер)

Мар'яна Максим'як
Менеджерка з адміністративної діяльності (2011-2015), адміністраторка бібліотеки (від 2015 р. і дотепер)

Андрій Маслюх
Перекладач (від 2014 р. і дотепер)

Любомир Олійник
IT-менеджер, веб-дизайнер і програміст (від 2007 р. і дотепер)

Герберт Пастерк
Дизайнер та консультант (від 2006 р. і дотепер)

Юлія Рибко
Фінансова асистентка (від 2014 р. і дотепер)

Зоряна Слюсарчук
Адміністраторка приміщень (від 2012 р. і дотепер)

Раніше в команді Центру працювали:

Керівництво

Д-р Тарік Сиріл Амар
Історик, академічний директор (2007-2010)

Д-р Андрій Заярнюк
Історик, академічний директор (2006-2007)

Дослідження та проекти

Д-р Андрій Бондаренко
Філософ, дослідник (2011-2013)

Ірина Котлобулатова
Координаторка проекту бази даних "Урбаністичні образи" (2008-2012)

Роман Лозинський
Географ, координатор проекту бази даних "Урбаністичні образи" (2012-2014)

Жанна Озірна
Асистентка проекту "Вулиці Львова" (2014)

Марія Погорілко
Історикиня, координаторка "Міського медіаархіву" (2013-2015)

Евген Поляков
Історик, дослідник (2014-2015)

Д-р Маркіян Прокопович
Історик, дослідник та консультант проекту "Інтерактивний Львів" (2006-2008)

Д-рка Вікторія Середа
Соціологиня, дослідниця (2012-2014)

Андрій Шуляр
Архітектор, дослідник (2012-2013)

Сергій Терещенко
Історик, асистент проекту бази даних "Урбаністичні образи" та проекту "Інтерактивний Львів" (2007-2011), координатор проекту "Цифрові карти міст" (2012-2013)

Публічна історія та виставки

Богдана Косарчин
Асистентка виставок (2015-2016)

Любов Куйбіда
Координаторка виставкових програм (2015)

Євген Червоний
Керівник виставкових проектів (від 2016 -2017)

Віра Ципук
Координаторка виставкових проектів (2010-2011)

Адміністрація

Володимир Бєглов
Менеджер з комунікації (2015)

Khrystyna Chushak
Офіс-менеджерка (2006-2007)

Надія Дрожжина
Менеджерка з адміністративної діяльності (2007-2008), фінансова адміністраторка (2008-2013)

Анастасія Іващенко
Технічна асистентка (2008-2010)

Тетяна Карп'юк
Академічна координаторка (2008)

Олена Кравченко
Менеджерка з адміністративної діяльності та комунікації (2014)

Мар'яна Куземська
Менеджерка з адміністративної діяльності та комунікації (2011)

Анастасія Моклович
Офіс-менеджерка (2006)

Іван Нишпор
Технічний асистент (2008-2010)

Іван Сольський
Системний адміністратор (2011-2014)

Наталія Єременко
Менеджерка з комунікації (2016)

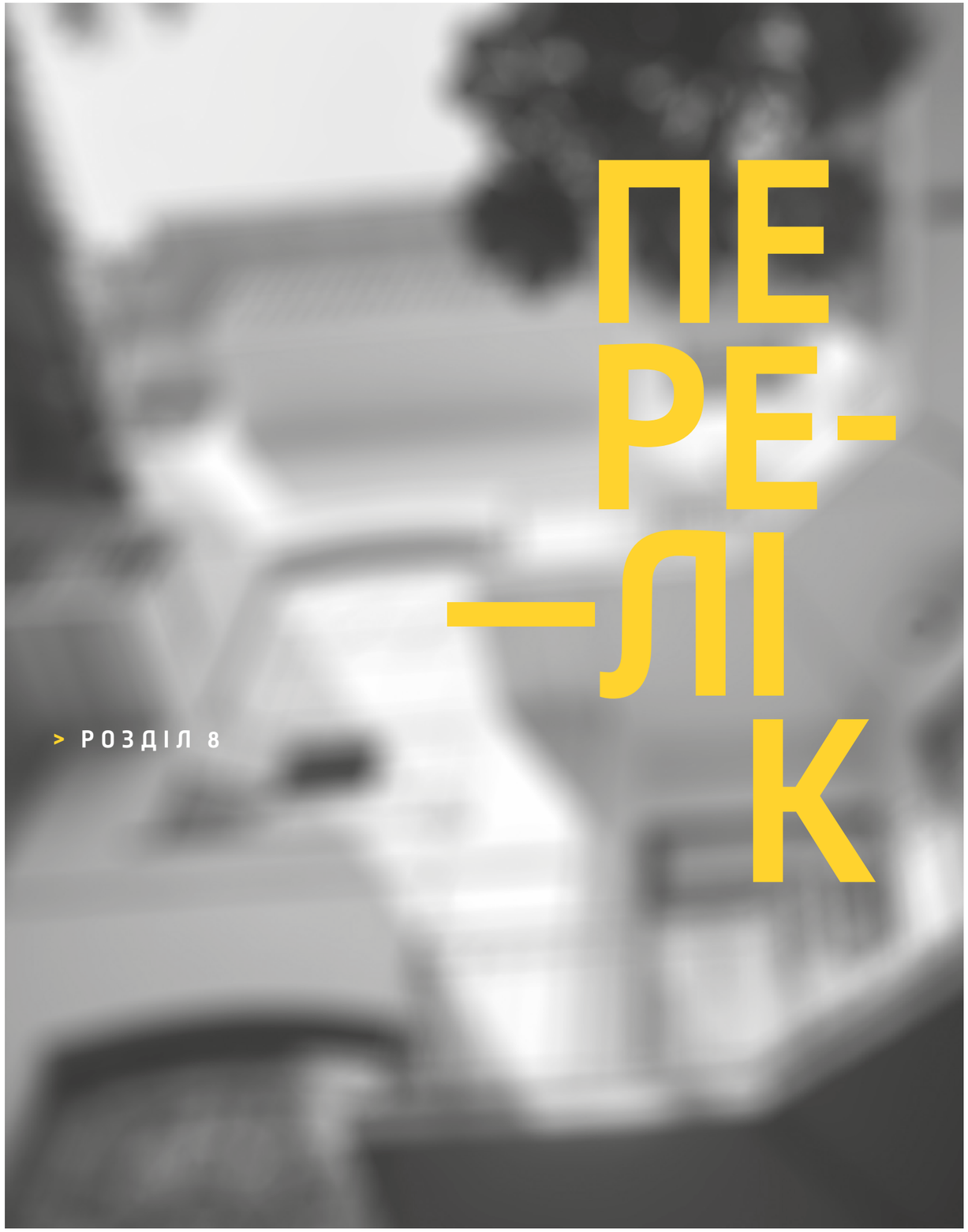

Розділ 8
ПЕРЕЛІК

Конференції та воркшопи

Конференції та семінари Центру майже завжди організовують у співпраці з іншими установами. За рідкісними винятками, вони відбуваються у призначених для конференцій приміщеннях Центру у Львові. Детальніша інформація про партнерів, причетних до організації кожної конференції, доступна на веб-сайті Центру www.lvivcenter.org.

"Єврейська міська спадщина й історія Центрально-Східної Європи" (29-31 жовтня 2008 р.)
"Секс у містах: проституція, сексуальне рабство та сексуальні меншини у Центрально-Східній Європі" (12-13 червня 2009 р.)
"Поза націоналізмом? Культурні процеси в Центрально-Східній Європі у XX столітті" (25-26 лютого 2010 р.)
"Львів як дзеркало. Взаємний образ мешканців Львова в нараціях XX-XXI століть" (11-12 березня 2010 р.)
"Релігія у дзеркалі права: Річ Посполита та її спадкоємці у XIX – на початку XX століть" (15-17 квітня 2010 р.)
"Галичина в XX сторіччі. Край у тіні імперій" (3-5 червня 2010 р.)
"Львівська Полтва – стан та перспективи" (19-20 листопада 2010 р.)
"Футурологічний конгрес" (26-28 листопада 2010 р.)
"Економіка та бюрократія у відкритому суспільстві: до 130-ї річниці від дня народження Людвіга фон Мізеса" (29 вересня – 1 жовтня 2011 р.)
"В очікуванні залізниці" – Як периферія сполучалася з центрами індустріалізації" (3-5 листопада 2011 р.)
"Історичний атлас Львова: карти, тексти, реконструкції" (20 вересня 2012 р.)
"Мегаподії у Східній Європі" (29-31 жовтня 2012 р.)
"Українські та єврейські художні та архітектурні середовища: Lwów/Lemberg/Львів: від Ausgleich до Голокосту" (5-7 листопада 2012 р.)
"Історія міст та картографія: шляхи реалізації проекту "Історичний атлас європейських міст" в Україні" (17 квітня 2013 р.)
"Як навчати про багатоетнічне минуле України?" (20 липня 2013 р.)
"Культура на перехресті культур: виклики та перспективи у наближенні до минулого" (3 серпня 2013 р.)
"Людвіг фон Мізес і сучасні суспільства: економічна теорія та публічна політика" (26-28 вересня 2013 р.)
"Цифрове та візуальне: нові підходи до дослідження історії міст Центрально-Східної Європи" (7-8 листопада 2013 р.)
"Львів/Lwów/Lemberg як міські простори: уявлення, досвіди, практики" (29-31 травня 2014 р.)
"Міські спадки/спадщини: культура у практиці та публічна політика у Центрально-Східній Європі" (18-19 вересня 2015 р.)
"Міський досвід Великої війни у Східній Європі" (23-25 червня 2016 р.)
"Мапа присутності: місця, ініціативи та досвіди єврейської спадщини в Україні" (4 вересня 2016 р.)
"Усна історія в епоху змін: соціальні контексти, суспільно-політичні виклики, академічні стандарти" (1-2 грудня 2016 р., Харків)

Семінари

2009

Ігор Кім, "Польські політичні сили у Львові і Львівському воєводстві під час режиму "санації" у Польщі (1926-1939 рр.)" (29 січня)
Леонід Пейсахін, "Політична культура в сучасній Україні: ставлення до держави, права та приватної власності" (4 лютого)
Андрій Портнов, "Імперський поворот" чи повернення до імперії в сучасній російській історіографії" (19 березня)
Бьоріс Куцмани, "Броди як прикордонне містечко. Польські повстанці, єврейські біженці, центр контрабанди" (31 березня)
Володимир Склокін, "Протоіндустріалізація та соціокультурні зміни в містах Слобідської України (1760- 1830-ті рр.)" (14 квітня)
Олена Добош, "Соціально-психологічні особливості образу міста Львова у студентів" (28 квітня)
Олексій Мусієздов, "Харківська ідентичність: уявлення про місто та його історію" (21 травня)
Мейгіл Фавлер, "Кафе "Пекло": формування радянського українського бомонду в 20 рр. XX ст." (28 травня)
Катажина Котинська, "Львів чи Львови? До питання про літературний образ міста" (25 червня)
Сюзанна Фурман, "Розробка мап Австрійської монархії 1817-1861 рр. Львів і кадастр Франциска I" (16 вересня)
Фелікс Акерман, "Із вёскі в Гародню. Радянізація Західної Білорусі як чинник акультуризації переселенців з села" (30 вересня)

2010

Вікторія Константинова, "Свої серед чужих, чужі серед своїх?: сприйняття городянами Північного Приазов'я селян-переселенців і місце останніх у соціальній структурі міст краю першої третини XX ст. (проект історико-археографічних експедицій)" (19 лютого)
Олександр Обченко, "Соціокультурна трансформація Слобожанської провінції у XIX – на початку XX ст. (за матеріалами Зміївського повіту Харківської губернії)" (22 березня)

Антоніна Скиданова, “Економічні та соціокультурні аспекти торгових відносин між українським містом і селом у другій половині XIX – на початку XX ст. (за матеріалами Харківської губернії)” (22 квітня)
Тетяна Портнова, “Вихідці з села у великому промисловому місті: на матеріалах Катеринослава кінця XIX – початку XX ст.” (20 травня)
Ненсі Вінгфілд, “Призначення: Олександрія, Буенос-Айрес, Константинополь: “Білі рабині” Буковини й Галичини у пізньоімперській Австрії” (11 жовтня)
Мішель Ґолдхабер, “Вивчення досвіду африканських студентів у Львові” (18 листопада)
Степан Іваник, “Полікультурність Львова як чинник виникнення і розвитку львівської філософської школи” (2 грудня)
Кульшат Медеуова, “Про “відмінності” між історичними та політичними містами” (15 грудня)

2011

Ежи Мазур, “Львів очима єврейських істориків кінця XIX – початку XX ст.” (17 січня)
Ольга Лінкевич, “Sniatynbook: суспільна взаємодія в містечку” (3 лютого)
Наталія Алексюн, “Маєр Балабан і формування сучасної єврейської історіографії Центрально-Східної Європи” (26 травня)
Маґдалена Семчишин, “Вибори у Львові в 1861-1914 роках як претекст до появи суспільно-політичного потенціалу міста” (16 грудня)

2012

Володимир Маслійчук, “Злочинці-підлітки у містах Харківського намісництва, 1780-1796 рр.” (26 січня)
Ян Феллерер, “Багатомовність у Львові після 1867 р. за матеріалами судових справ” (26 березня)
Ігор Сердюк, “Полкові та сотенні центри Гетьманщини XVIII ст.: міста чи великі села?” (10 квітня)
Оксана Міхеєва, “Випробування владою: посадова злочинність радянської номенклатури великих міст в Україні часів НЕПу (за матеріалами херсонської справи)” (21 травня)
Катерина Сосніна, “Подорож за межі буденності”: Київ на сторінках “Порадника екскурсанта” 1928 р.” (19 червня)
Нані Гогохія, “Приховування соціального походження у повсякденних практиках населення міст радянської України (1929-1939 рр.)” (25 вересня)
Ігор Жук, “Кастелівка в потоці часу: архітектура та історія південно-західної дільниці Львова (1880–1930-ті рр.)” (11 жовтня)
Дам’ян Марковський, “Народження радянського Львова. З життя радянізованого міста у 1944-1949 рр.” (29 жовтня)
Тетяна Портнова, “Закрите місто відкритого космосу: життя у Дніпропетровську 1950-1980-х рр.” (20 листопада)
Юлія Сорока, “Перейменування як конфлікт способів сприйняття міста: приклад міста Жданова” (14 грудня)

Ірина Гордєєва, “Львівська група “Довіра”: історія виникнення й доля радикального мирного руху в СРСР” (21 грудня)

2013

Тарас Мартиненко, “Мешканці Львова у роки Другої світової війни: специфіка поведінки в умовах воєнного часу” (13 лютого)
Ольга Мартинюк, ”Священні пагорби і єврейський Поділ: етнічні перегрупування, символічна географія та російські консервативні політики пізньоімперського Києва” (20 березня)
Анабель Чепмен, “Львів і “повернення до Європи” після 1991 р.” (28 березня)
Володимир Маслійчук, Мар’ян Мудрий, “Університет: чинник стабільності чи неспокою міста?” (28 травня)
Ігор Тищенко, “Конструювання образу соціалістичного міста в радянському кінематографі 1930-50-х рр.” (25 червня)
Наталія Алексюн, “Справа про трупи у Львові. Нові дослідження з антисемітизму у Другій Речі Посполитій” (24 вересня)
Єгор Врадій, “Міста Півдня України у карнавалі революції 1905-1907 рр.” (30 вересня)
Мар’яна Долинська, ”Простір міста і внутрішньоміські назви: спроба класифікації урбанонімів, як історичного джерела” (17 жовтня)
Станіслав Цалик, “Євпаторія – курорт трьох століть” (31 жовтня)
Оксана Дудко, “Театр і війна: культурні мережі та міський простір у Львові/Lemberg/Lwów (червень 1914 – червень 1915)” (25 грудня)

2014

Володимир Куліков, “Індустріалізація та міський ландшафт промислового півдня Російської імперії” (30 січня)
Кетрін Л. Янґер, “Міста Бога: як Європа XIX століття знайомилася з греко-католицизмом” (6 лютого)
Роман Генега, “Львів 1944-1953 рр. Життя буденне” (18 лютого)
Ірина Склокіна, Вікторія Середа, “Політика пам’яті та символічний простір міста: приклади Харкова і Львова” (4 березня)
Тетяна Пастушенко, “Заборонений дім: повоєнна адаптація колишніх остарбайтерів та радянських військовополонених в Києві” (16 квітня)
Олена Якимова, “Образ людини у монументальному мистецтві Львова першої третини XX ст.: культурно-мистецькі універсалії” (15 травня)
Ралука Ґолейштену, ”Ще одне визначення природи периферії у другій половині XIX ст. у Центрально-Східній Європі: приклад міст Ясс і Кракова” (28 травня)
Олександра Яцик, “Конструюючи прикордонну ідентичність: випадок Європейського чемпіонату з футболу 2012 у Львові” (23 червня)
Ольга Лінкевич, “Між історією та антропологією. Метод і практики для вивчення східноєвропейської локальної пам’яті” (18 вересня)
Євгенія Губкіна, “Атомогради України: до та після Чорнобиля” (4 листопада)
Олена Стяжкіна, “Міщанка” та “бездуховний обивателъ”: ґендерні аспекти радянської повсякденності (середина 1960 – середина 1980 рр.)” (18 грудня)

2015

Стівен Сіґел, “Етнічне мапування як ідеологія простору: Дослідження спільних візуальних моделей у минулих і сучасних картографічних репрезентаціях України” (19 березня)
Франциска Екслер, “Радянське правосуддя, міжнародне право і суди над “зрадниками”. Зв’язок між внутрішньою та міжнародною оцінкою Москви щодо подій Другої світової війни” (10 квітня)
Ксенія Пантюк, “Щоденне життя шахтарських містечок Донбасу у 1960-1980-х рр.” (29 червня)
Роман Любавський, “Робітничі клуби та радянізація дозвілля працівників Харкова у 1920-1930-ті рр.” (1 жовтня)
Діана Воннак, “Об’єкти спадщини та політика пам’яті в сучасному Львові” (3 грудня)

2016

Ірина Скубій, “Торгівля, торгівці і споживання в Харкові в 1920-х рр.: від загального до особливого” (18 лютого)
Доротея Варнек, “Матіас Берзон і Максимільян Гольдштейн: любителі єврейського мистецтва та їхні приватні колекції - “типові єврейські” чи просто буржуазні?” (16 березня)
Юлія Шелеп, “Партійна номенклатура в Українській РСР у 1970 – першій половині 1980-х рр.” (13 квітня)
Мар’яна Байдак, “Львів у роки Першої світової війни: простори жіночих можливостей, конфліктів та компромісів” (25 травня)
Вікторія Донован, “Від “притулку омани” до національного надбання: патріотична реконструкція церковної спадщини у звільнених регіонах Росії, 1945-1965” (2 вересня)
Міхал Млинаж, “Соціокультурний вплив політичних змін після Другої світової війни на міський простір, ідентичність та культуру в Центрально-Східній Європі: порівняльне дослідження міст Еленя Ґура і Дрогобич” (25 жовтня)
Олександра Гайдай, “Інженерно-технічна інтелігенція в пізній радянський час: між великими проектами та буденністю” (6 грудня)

Літні школи

Літня академія “Історія має місце” від фундації “Zeit Stiftung” (20-29 липня 2007 р.)
“Єврейська культура та історія Центрально-Східної Європи” (5-30 липня 2010 р.)
“Єврейська історія та культура Центрально-Східної Європи в XIX-XX століттях” (27 червня – 22 липня 2011 р.)
“Єврейська історія та культура Центрально-Східної Європи в XIX-XX століттях” (2-27 липня 2012 р.)
“Єврейська історія та багатоетнічне минуле Центрально-Східної Європи: суспільства, культури та спадщина” (15 липня – 9 серпня 2013 р.)
“Обіймаючи місто” (1-8 липня 2014 р.) в рамках серії міжнародних літніх шкіл соціальних наук в Україні, організованих Домініком Арелем
“Єврейська історія та багатоетнічне минуле у Центрально-Східній Європі” (14 липня – 8 серпня 2014 р.)
“Єврейська історія, багатоетнічне минуле та спільна спадщина: міський досвід у Східній Європі” (13 липня – 7 серпня 2015 р.)
Міська літня школа “Новий Львів” (22-30 серпня 2015 р.)
Міська літня школа “Ідея міста: перевірка реальністю” (29 червня – 11 липня 2016 р.)
“Єврейська історія, спільне минуле та спадщина: культура, міста, середовища” (11 липня – 5 серпня 2016 р.)

Ґранти та стипендії

2006-2007

Докторантські стипендії

Галина Боднар (Львівський національний університет ім. Івана Франка, Україна), “Міграція сільського населення до Львова в 50-80-х рр. XX ст.”
Ярослав Кіт (Український католицький університет та Люблінський католицький університет, Україна – Польща), “Повсякденне життя мешканців Львова у 1939-1944 рр.”
Оксана Винник (Національний університет «Києво-Могилянська академія», Україна), “Повсякденне життя у Львові, 1914-1919 рр.”
Рінат Шарібжанов (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна), “Нація, етнос і місто: радянська політика модернізації (приклад Харкова 20-30-х рр. XX ст.)”
Марія Стрельбіцкая (Російський інститут культурології, Росія – Польща), “Суспільне сприйняття повоєнної архітектури Варшави”

Короткотермінові ґранти для досліджень та подорожей

Екатерина Лаврінець (Університет Вільнюса, Литва) і Оксана Запорожець (Самарський державний університет, Росія), “Туризм і творення міського простору (на прикладі Самари, Вільнюса і Львова)”

Науково-дослідницькі стипендії для тих, хто нещодавно отримав ступінь кандидата наук чи PhD

Марія Ралука Попа (Національний університет політичних досліджень і державного управління, Румунія), “Соціалістичний Бухарест: перебудова й уявлення”
Татьяна Вороніч (Білоруський державний університет, Білорусь), “Вітебськ на межі XIX-XX ст.: початки модернізації міського життя”

Місячні дослідницькі резиденції

Марко Царинник (незалежний дослідник, письменник, Канада), “Злочини НКВС і погроми 1941 р. у містах Західної України”
Целія Донерт (Європейський університетський інститут, Італія), “Територіальні зміни у Карпатах після Другої світової війни (на прикладі Кошиць і Ужгорода)”

Агнєшка Пьотровська (Музичний університет Фридерика Шопена, Польща), “Музичне життя Кракова і Львова у 1900–1918: порівняльний аналіз”
Наташіел Вуд (Канзаський університет, США), “Досвід цивільного населення Галичини під час Першої світової війни”

2008

Науково-дослідницькі стипендії

Назар Кісь (Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича НАН України, Львів), “Рецепція галицьких селян греко-католиків міською інтелігенцією”
Артур Марковський (Варшавський університет, Польща), “Місце штетлів у XIX ст.: соціологічний підхід”
Олексій Мусієздов (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), “Харківська ідентичність: уявлення про місто та його історію як чинники ідентифікації”
Володимир Склокін (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Україна), “Протоіндустріалізація та соціокультурні зміни в містах Слобідської України, 1760-1830 рр.”
Анна Вилегала (Школа соціальних наук при Польській академії наук, Варшава), “Пам’ять присутня та пам’ять відсутня. Місцева історична свідомість у Галичині та на повернених територіях”

Короткотермінові стипендії для подорожей та досліджень

Галина Боднар (Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна), “Міграція сільського населення до Львова у 50-80х рр. XX ст.”
Юлія Сорока (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Україна), “Пам’ять Другої світової війни у монументальній репрезентації (на прикладі Маріуполя та Ужгорода)”

Місячні дослідницькі резиденції

Мейгіл Фавлер (Принстонський університет, США), “Світ театру у радянсько-окупованому Львові, 1939-1941 рр.”
Ізабела Казеяк (Інститут європейського університету, Флоренція, Італія), “Між інтеграцією та еміграцією: єврейські меншини у Вроцлаві та Львові після 1945 р. – історичне порівняння”
Ігор Кім (Волгоградський державний педагогічний університет, Волгоград, Росія), “Основні польські політичні сили у Львові та Львівському воєводстві у період санації Польщі (1926-1939 рр.)”

2009

Науково-дослідницькі стипендії

Вікторія Константинова (Бердянський державний педагогічний університет, Україна), “Свої серед чужих, чужі серед своїх?”: сприйняття городянами Північного Приазов’я селян-переселенців і місце останніх у соціальній структурі міст краю першої третини XX ст.”
Олександр Обченко (Харківський машинобудівний коледж, Україна), “Соціокультурна трансформація Слобожанської провінції в XIX – поч. XX ст.”
Тетяна Портнова (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна), “Вихідці з села у великому промисловому місті: на матеріалах Катеринослава кінця XIX – початку XX ст.”
Антоніна Скиданова (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Україна), “Економічні та соціокультурні аспекти торгових відносин між українським містом і селом у другій половині XIX – на початку XX ст.”

Короткотермінові стипендії для подорожей та досліджень

Оксана Годованська (Інститут народознавства НАН України, Львів), ”Етнічна ідентичність українських трудових мігрантів “четвертої хвилі”

Місячні дослідницькі резиденції

В’ячеслав Гіпіч (Машинобудівний коледж, Донбаська державна машинобудівна академія, Україна), “Міщанська література Львова ранньомодерної доби в історіографії XIX століття”
Ежи Мазур (Національна фундація єврейської культури, Університет Товсона, США), “Євреї пограниччя: Єврейське життя пізнього середньовіччя і раннього нового часу у Львові”
Катерина Рубан (Києво-Могилянська Академія, Україна), “Львівський інтелектуальний простір пізнього радянського та пострадянського періоду”

2010

Стипендії Центру міської історії та Інституту наук про людину у Відні

Олена Палько (Інститут політологічних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Київ), “Націонал-комунізм: спроба порівняння українського та європейського досвіду”

Місячні дослідницькі резиденції

Богдана Пінчевська (Інститут мистецтвознавства, етнології і фольклористики ім. М. Т. Рильського НАН України, Національна академія мистецтв України, Київ), “Творчість єврейських митців у львівських періодичних виданнях 1900-1939 рр.”
Мішель Ґолдхабер (ГО “Seven Stones International”, США), “Вивчення досвіду африканських студентів у Львові, Україна”
Анна Чижевська (“Товариство 61”, проект “Маю право знати”, Польща), “Пам’ять про зцілення – історія львівських “Праведників серед народів світу”
Ольга Лінкєвич (Інститут історії Польської Академії Наук, викладачка Інституту етнології та культурної антропології Варшавського університету) “Модерний світ у польській провінції. Перенесення цінностей та культурних моделей у міжвоєнній Польщі”
Кульшат Медеуова (Євразійський національний університет імені Л. Н. Гумільова, Астана, Казахстан), “Філософсько-антропологічні дослідження Астани”
Пьотр Драґ (Яґеллонський університет, Краків, Польща), “Єврейські цвинтарі в міському просторі Львова”

2011

Стипендії Центру міської історії та Інституту наук про людину у Відні

Ольга Мартинюк (Національний технічний університет України, Київ), "Етнічний конфлікт, розвиток міста та зростання класу буржуазії за пізньої імперії Романових"

Науково-дослідницькі стипендії для досліджень у Львові

Наталія Алексюн (Коледж Туро, Нью-Йорк, США), "Християнські міла для християн! Антисемітизм та "Справа трупів" у Львові, Варшаві, Вільнюсі та Кракові між двома світовими війнами"
Катажина Котинська (Інститут славістики Польської Академії Наук, Варшава), "Образ Львова в літературі XX – початку XXI ст.: зміни, суперечки, міфи"
Марко Царинник (письменник, незалежний дослідник, Канада), "Ангели люті: українці, євреї та поляки влітку 1941 р."
Ян Феллерер (Оксфордський університет, Велика Британія), "Дво- та багатомовність у львівському судочинстві близько 1900 р."
Маґдалена Семчишин (Інститут національної пам'яті, Щецин, Польща), "Вибори до міської курії у Львові в 1861-1914 рр. як претекст для появи суспільно-політичного потенціалу міста"

2012

Стипендія Центру міської історії та Інститут наук про людину у Відні

Антон Шеховцов (Чорноморський державний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна), "Ідеологія Організації українських націоналістів в європейському контексті"

Місячні дослідницькі резиденції

Анабель Чепмен (Оксфордський університет, Велика Британія), "Львів і "повернення до Європи" після 1991 р."
Дам'ян Марковський (Варшавський університет, Польща), "Народження радянського Львова. З життя міста 1944-1949 рр."
Ірина Гордєєва (Російський державний гуманітарний університет, Москва, Росія), "Львівська група "Довіра"
Марцін Ґачковський (Вроцлавський університет, Польща), "Міський простір Львова як територія українсько-польського політичного суперництва у 1928 р."

2013

Стипендія Центру міської історії та Інститут наук про людину у Відні

Володимир Склокін (Міжнародний Соломонів університет, Східноукраїнська філія, Україна), "Суспільна значущість історії у Польщі, Росії та Україні у порівняльному контексті (1989-2012)"

Місячні дослідницькі резиденції

Ралука Ґолейштену (Інститут історії Польської академії наук, Варшава), "Динаміка центру-периферії у місті Центрально-Східної Європи другої половини XIX сторіччя: Бухарест – Ясси, Краків – Львів"

Петер Міхалік (Університет ім. Коменського в Братиславі, Словаччина), "Місто й пам'ять: питання ідентичності центральноєвропейського міста"
Кетрін Л. Янґер (Єльськийо університет, США). "Парафіяльна дипломатія: Греко-католицька церква у міжнародному контексті, 1839-1882"
Александра Яцик (Казанський федеральний університет, Росія), "Культурна інфраструктура спортивної мегаподії у пострадянському місті: чемпіонат Європи з футболу-2012 у Львові"

2014

Стипендія Центру міської історії та Інституту наук про людину у Відні

Світлана Потапенко (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Київ), "Еліта Слобідської України і формування Російської імперії: інтеграція і трансформація"

Місячні дослідницькі резиденції

Офер Динес (Центр єврейської історії, Нью-Йорк, США), "Криптологія та шпіонаж у Львові, або Секретна історія модерної єврейської прози"
Томаш Диван (Вроцлавський університет, Польща), "Міська інфраструктура Львова XIX століття (1860-1918)"
Анастасія Фелькер (IMT, Інститут наукових досліджень, Лукка, Італія), "Львів як частина світової спадщини ЮНЕСКО: культурна політика, стан спадщини та формування цінностей у межах історичного центру та поза ним".
Ева Нізінська (Інститут історії Польської академії наук, Варшава), "Міжвоєнний Самбір з перспективи історика і свідка минулого"
Антон Котенко (Центральноєвропейський університет, Будапешт, Угорщина), "Львів як частина України, 1848-1914 рр."
Павел Кубіцький (Яґеллонський університет, Краків, Польща), "Реконструкція пам'яті центральноєвропейського міста. Порівняння Львова і Вроцлава"
Ксенія Кузіна (Донецький національний університет, Україна), "Спільне та особливе у формуванні менталітету мешканців шахтарських міст Донецького та Львівсько-Волинського вугільних басейнів (1950-80-і рр.)"
Малґожата Радкевич (Яґеллонський університет, Краків, Польща), "Міське життя на світлинах колишньої Галичини 1861-1939 рр."
Стівен Сіґел (Університет Північного Колорадо, США), "Мапові війни: транснаціональне життя й смерть географів, які творили Центрально-Східну Європу"
Єгор Врадій (Дніпропетровська медична академія, Україна), "Східноєвропейське місто початку XX ст. як арена розвитку політичного радикалізму"

2015

Стипендія Центру міської історії та Інституту наук про людину у Відні

Валерія Корабльова (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна), "Євромайдан як траєкторія "еґаліберте": ревізія модерних європейських цінностей"

Місячні дослідницькі резиденції

Моніка Бесаґа (Яґеллонський університет, Краків, Польща), “Єврейські публічні бібліотеки у Галичині міжвоєнного періоду”
Катаріна Габеркорн (Університет Андраши, Будапешт, Угорщина), “Особливості комеморативних практик після Першої світової війни на Буковині”
Михаїл Ільченко (Інститут філософії і права Російської Академії наук, Єкатеринбург), “Авангардна архітектура у міському просторі Львова 1920-30-х років: соціальні змісти і повсякденні практики”
Ольга Казакова (Інститут модернізму, Москва, Росія), “Меморіалізація трагедії на Чорнобильській АЕС в Україні, Росії та інших країнах”
Уку Лембер (Талліннський університет, Естонія), “Конфлікт і святкування на українському весіллі між Сходом і Заходом”
Євгеній Манжурін (Вища школа економіки, Санкт-Петербург, Росія), “Символічне освоєння радянського простору: радянські міські символи (1964-1985) і їхні творці”
Кароль Санойца (Вроцлавський університет,Польща), “Шкільна архітектура у міському просторі Львова у XIX-XX ст.”
Тетяна Водотика (Інститут історії України НАН України, Київ), “Підприємці на соціальних фронтирах міста другої половини XIX – початку XX ст.: порівняльний аспект на прикладі Києва та Львова”
Доротея Варнек (Університет Мартіна Лютера, Галле-Віттенберг, Німеччина), “Становлення єврейських музеїв перед Другою світовою війною. Польські та чехословацькі особливості історичних передумов європейського феномену”
Яґода Ірена Вєжейська (Варшавський університет, Польща), “Деконструкція поняття транснаціональної конвергенції. Ідея Галичини в польському дискурсі польсько-української війни 1918-1919 рр., зокрема битви за Львів”

2016

Місячні дослідницькі резиденції

Вікторія Донован (Сент-Ендрюський університет, Велика Британія), “Історія у вугільному забої: міграційні потоки між Британією і Донбасом”
Пьотр Якуб Ференський (Вроцлавський університет, Польща), “Візуальна і аудіо-організація міського простору. Львів і його Підзамче”
Олександра Гайдай (Музей історії Києва, Україна), “Інженерно-технічна інтелігенція в 1970-1980 рр. (на прикладі Вінницького конструкторського бюро ЦКБІТ)”
Ева Буковська-Марчак (Люблінський католицький університет ім. Івана Павла II, Польща), “Стосунки між польськими, українськими і єврейськими студентами в вищих навчальних закладах Львова в міжвоєнні роки (1918-1939)”
Ірiна Зора Ляймбахер (Кін Стейт Коледж, США), “Історія родини Грьодель і лісопереробна промисловість у Сколе (сер. 1880-х – 1939)”
Міхал Млинаж (Університет Торонто, Канада), “Соціокультурний вплив масового руху населення після Другої світової війни на міський простір та ідентичність у польському прикордонні: порівняльний аналіз Єлені Ґури і Дрогобича”
Каміль Рушала (Яґеллонський університет, Краків, Польща), ”Галицькі і буковинські біженці в роки Першої світової війни і їхня ситуація в новому міському просторі Моравії, Чехії і Австрії”
Гаральд Р. Штюлінґер (ETH-Цюрих, Швейцарія), “Образ модернізації, міська забудова та міські візії у Львові XIX ст.”
Пол Вікерс (Університет Юстуса Лібіґа, Німеччина), “Змінюючи міські ідеали: міське планування, спадщина і майбутні утопії у Замості та Івано-Франківську (Stanisławów/Stanislau/Станіслав) від 1772 р.”
Александра Вахтер (Лондонський університет, Велика Британія), “Львів. Музей війни”
Сара Еллен Зарроу (Університет Нью-Йорка, США), “Колекціонуючи самих себе: єврейські колекції і виставки у міжвоєнній Польщі”

Проекти з публічної історії

Круглі столи “Коло Львова” (2007-2008)
Ініціатива щодо маркування та вшанування місць єврейської історії у Львові (з 2008 р. дотепер)
Літня програма “Снятин – археологія пам’яті” (2009)
Літня програма “Снятин – карта пам’яті” (2010)
Свято вулиці Акад. Богомольця (2010)
Міжнародний конкурс проектів для впорядкування місць, пов’язаних з єврейською історією у Львові (2010-2011)
Міжнародний конкурс проектів облаштування відкритих просторів комплексу Бернардинського монастиря у Львові (2012)
Серія публічних лекцій у рамках культурного форуму “ДонКульт” (червень 2015 р.)
Серія публічних лекцій “Єврейські дні у Ратуші: спільна спадщина та відповідальність” (липень-серпень 2015 р.)
Серія публічних лекцій “Дні модернізму у Ратуші: архітектура, урбаністичні візії, спадщина” (серпень 2015 р.)
Серія публічних розмов “Teamp: InsideOut” (2015)
Серія публічних лекцій “Єврейські дні у Ратуші: спільноти, середовища та держави у спірних містах XX ст.” (липень-серпень 2016 р.)
Дискусійна програма на культурному форумі “ГаліціяКульт” (жовтень 2016 р.)
Програма публічних лекцій “Славутич: ідея міста. Перевірка реальністю” (липень 2016 р.)
Форум розповідей “Майбутнє у спогадах: Львів як вибір” (листопад 2016 р.)
Публічні лекції “Трансформації у Східній Європі: 27 років опісля” (2016-2017)
Воркшоп “Місця єврейської історії у Львові: мистецтво, спадщина, вшанування” (2015), зокрема:

- інсталяція “Умовні знаки / Сліди єврейської історії на Краківському ринку”
- виставка “Послання з минулого, урок на майбутнє. Мешканці Львова, які пережили Голокост”
- фестиваль “У сусідів”, присвячений колишнім єврейським сусідам на площі св. Теодора

Воркшоп “Lemberg/Lwów/לעמבערג/Львів: літературні та мистецькі шляхи багатокультурного міста” (2016), зокрема три міські прогулянки:

- “Життя, мрії, страхи: літературна подорож Підзамчем”
- “Жінки в міжвоєнному Львові: між мистецтвом, літературою та соціальною

реальністю”
- “Минуле, сьогодення і пам’ять: новий погляд на єврейський Львів”

Міська прогулянка “Вулиця та її століття: від Асника до Богомольця” (2015-2016)
Міська прогулянка “Модерн(істичн)е місто: міжвоєнна архітектура у Львові” (2016)

Виставки

Тиждень актуального мистецтва (2008)
Львів і львів’яни (2008)
Мій Львів (2008)
Львів виходить у світ (2008)
Від мирної революції до німецької єдності (2009)
Ерос і сексуальність: століття насилля, контролю та свободи (2009)
Бачити в кольорі (2010)
Відчинено! Як живемо ми, як живуть інші? (2010)
Снятин – археологія пам’яті (2010)
Дітвак із сонцем у кишені (2010)
Ми були тут. Фото Тадеуша Рольке (2010)
Борислав Станіслава Рахфала (2011)
Земля в пакеті (2011)
Історична спадщина та громадський простір міста (2011)
Сусідка. Фото Тадеуша Рольке (2011)
Самотність – Присутність (2011)
Дім: століття змін (2011 рік)
Віały Orzeł та інші. Фото Андрія Боярова (2012)
Спорт і місто: Людина. Суспільство. Ідеологія (2012)
Демократи – Львів, 2004. Фото Яцека Дзячковського (2013)
Пошуки дому у повоєнному Львові. Досвід Підзамча (2013)
Минуле у “цифрі”: місто, історія та цифрові технології (2014)
Вижити у Львові. Спогади про одне дитинство. Фотографії Джейсона Франциско (2014)
Україна – Революція Гідності (2014)
Гра в міста: Дебора Фоґель. Фотографія Андрія Боярова (2014)
Велика війна 1914-...: індивідуальний та глобальний досвід (2014)
Єврейські шлюбні контракти (2015)
Сецесія у масках (2015)
Золота Роза. Фото Джейсона Франциско (2015)
Тут спочиває пам’ять. Фотографії Олега Введенського (2015)
Обличчя Індустрії (2015)
Праця, виснаження та успіх: корпоративні міста Донбасу (2015)
Наближення-Віддалення (2016)
Чудернацький базар (2016)
Богдановіч/Равський (2016)
Новий Львів: між парками і залізницею (2016 р.)
Завтра буде краще. Фото Тадеуша Рольке (2016)

Партнери

Академічні та освітні інституції

Галле-Віттенберзький університет ім. Мартіна Лютера (Німеччина)
Державний архів Львівської області (ДАЛО) (Львів, Україна)
Докторантська програма “Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина” при Віденському університеті (Австрія)
Європейський університет Віадріна (Франкфурт-на-Одері, Німеччина)
Західно-Український Центр історичних досліджень (Львів, Україна)
Інститут австрійських та центральноєвропейських студій ім. Вірта при Університеті Альберти (Едмонтон, Канада)
Інститут археології НАН України (Львів, Україна)
Інститут етнології та культурної антропології Варшавського університету (Варшава, Польща)
Інститут європейської правової історії ім. Макса Планка (Франкфурт-на-Майні, Німеччина)
Інститут наук про людину (IWM) (Відень, Австрія)
Інститут прикладної історії, Європейський університет Віадріна (Франкфурт-на-Одері, Німеччина)
Інститут славістики Польської академії наук (Варшава, Польща)
Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України (Львів, Україна)
Інша Освіта (Київ, Україна)
Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
Канадський інститут українських студій (Едмонтон, Канада)
Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України (Україна)
Львівський державний університет фізичної культури (Україна)
Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна)
Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Магістерська програма з юдаїки в Національному університеті “Києво-Могилянська академія” (Київ, Україна)
Мічиганський університет (США)
Московська архітектурна школа МАРШ (Москва, Росія)
Національний університет “Львівська Політехніка” (Україна)
Німецький історичний інститут (DHI) (Варшава, Польща)
Оксфордський університет (Велика Британія)

Педагогічний університет ім. КНО (Краків, Польща)
Програма «Регіональний семінар з удосконалення викладання» (ReSET)
Технічний університет (Дрезден, Німеччина)
Український католицький університет (Львів, Україна)
Університет Вікторії (Канада)
Центр австрійських досліджень Університету Міннесоти (США)
Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка (Україна)
Центр європейських досліджень (Лунд, Швеція)
Центр Леоніда Невзліна для вивчення російського та східноєвропейського єврейства (Єрусалим, Ізраїль)
Центр польських та європейських студій Національного університету "Києво-Могилянська академія" (Київ, Україна)
Центр східноєвропейських студій (CEELBAS) (Оксфорд, Велика Британія)
Центр управління й культури у Європі, Університет Санкт-Галлена (Швейцарія)
Центр урбаністичних студій Національного університету "Києво-Могилянська академія" (Київ, Україна)
Центральний державний історичний архів України у Львові (ЦДІАЛ) (Львів, Україна)
Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Г. С. Пшеничного (Київ, Україна)

Громадські та культурні організації

Американський єврейський комітет (Нью-Йорк, США)
Асоціація "Єврейська Галичина і Буковина" (Єрусалим, Ізраїль)
Асоціація вшанування єврейських місць та спадщини Львова (Єрусалим, Ізраїль)
Асоціація культурних індустрій (Львів, Україна)
Благодійний фонд "Друзі Львова" (Амстердам, Нідерланди)
Благодійний фонд "Мистецькі надра" (Київ, Україна)
Благодійний фонд САЛЮС (Львів, Україна)
Британська Рада (Київ, Україна)
Галерея LeGuern (Варшава, Польща)
Галерея фотографії BWA Спілки польських художників-фотографів (Кєльце, Польща)
Генеральне консульство Республіки Польща у Львові (Україна)
ГО "Кластер" (Львів, Україна)
Горлівський художній музей (Україна)
Донецький обласний художній музей (Україна)
Єврейський музей Галичини (Краків, Польща)
Євроазійський єврейський конгрес (Київ, Україна)
Європейська асоціація цифрової історії (Лондон, Велика Британія)
Європейська культурна фундація (Амстердам, Нідерланди)
Європейський банк реконструкції та розвитку
Європейський центр Солідарності (Гданськ, Польща)
Ініціатива "Йота" (Львів, Україна)
Ініціатива "Українсько-єврейська зустріч" (Торонто, Канада)
Інститут актуального мистецтва (Львів, Україна)
Кінооб'єднання #ВАВИЛОН'13 (Київ, Україна)
Клуб архітектурного кіно (Львів, Україна)
Конференція з матеріальних претензій євреїв до Німеччини (Нью-Йорк, США)
Львівська міська громадська організація "Творча майстерня "Штука" (Львів, Україна)
Львівська національна галерея мистецтв імені Бориса Возницького (Україна)
Львівське товариство єврейської культури ім. Шолом-Алейхема (Україна)
Львівський історичний музей (Україна)
Майстерня культури (Warsztaty Kultury), Інституція самоврядування культури (Люблін, Польща)
Мистецька програма "Pereoblik" (Львів, Україна)
Мистецьке об'єднання "Дзиґа" (Львів, Україна)
Міжнародна асоціація дослідження історії залізниці
Міжнародний Вишеградський Фонд
Міжнародний фонд "Відродження" (Київ, Україна)
Міністерство культури та національної спадщини Республіки Польща
Музей "Територія терору" (Львів, Україна)
Музей архітектури (Вроцлав, Польща)
Музей етнографії та художнього промислу (Львів, Україна)
Музей ідей (Львів, Україна)
Музей історії Єнакіївського металургійного заводу (Україна)
Музей історії міста Краматорська (Україна)
Музей історії релігії (Львів, Україна)
Національний цифровий архів (NAC) (Варшава, Польща)
Німецьке товариство міжнародної співпраці - GIZ (проект "Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова")
Німецький федеральний фонд "Пам'ять, відповідальність, майбутнє" (EVZ Stiftung) (Берлін, Німеччина)
Польська фундація Роберта Шумана (Варшава, Польща)
Польське етнологічне товариство. Головна управа (Вроцлав, Польща)
Польський інститут (Київ, Україна)
Польський інститут світового мистецтва (Варшава, Польща)
Посольство Австрійської Республіки в Україні
Посольство Держави Ізраїль в Україні
Посольство Королівства Нідерланди в Україні
Посольство Федеративної Республіки Німеччина в Україні
Представництво OeAD (Австрійської служби академічного обміну) у Львові
Представництво Фонду ім. Генріха Бьолля (Київ, Україна)
Світовий фонд захисту пам'яток (Нью-Йорк, США)

Стахановський міський історико-художній музей (Кадіївка, Україна)
Українська асоціація юдаїки (Київ, Україна)
Федеральна фундація культури (Берлін, Німеччина)
Федеральне міністерство закордонних справ Німеччини (Берлін, Німеччина)
Фестиваль "Драма UA" (Львів, Україна)
Фонд Ебергарда Шьока (Баден-Баден, Німеччина)
Фонд Ріната Ахметова "Розвиток України" (Київ, Україна)
Форум видавців у Львові (Україна)
Фундація "Neue Synagoge – Centrum Judaicum" (Берлін, Німеччина)
Фундація "Пограниччя" (Сейни, Польща)
Фундація "Транскультура" (Люблін, Польща)
Фундація ZEIT (Гамбург, Німеччина)
Фундація ім. Стефана Баторія (Варшава, Польща)
"Хесед-Ар'є" – Всеукраїнський єврейський благодійний фонд (Львів, Україна)
Центр єврейського мистецтва, Єврейський університет в Єрусалимі (Ізраїль)
Громадяни Європи (Citizens of Europe e.V.) (Берлін, Німеччина)
Фундація ERSTE (Відень, Австрія)
Eurozine (Відень, Австрія)
Lvpneva.com – майданчик урбан-руху (Львів, Україна)
MitOst (Берлін, Німеччина)
Wiz-Art - львівський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів (Львів, Україна)

Інститути місцевого самоврядування

Львівська міська рада (Управління охорони історичного середовища, Управління культури, Інститут міста)
Львівська обласна рада
Славутицька міська рада
Снятинська міська рада

Опубліковано Центром міської історії Центрально-Східної Європи, 2017.

Ілюстрації з "Міського медіаархіву" та бази даних Центру міської історії.

Подяка авторам, колекціонерам та установам, що надали фотографії: Центральному державному кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного, Державному архіву Львівської області, Інституту народознавства НАН України у Львові, Австрійському воєнному архіву (Kriegsarchiv) у Відні, Софії Дяк, Марії Фарнезі, Тетяні Гощицькій, Ігореві Котлобулатову, Іллі Левіну, Гельмуту Кусдату, Лізі Кузнєцовій, Тарасові Піняжку, Володимиру Румянцеву, Ірині Середі, Мирославі Шлапак, Зоряні Слюсарчук, Надін Єгоровій, Ользі Заречнюк та сім'ї Отко.

Дизайн Назара Гайдучка
Комп'ютерна верстка Ірини Цімерман
Переклад Світлани Брегман
Редагування Наталії Багнюк
За редакцією Мішель Гольдхабер, Марла Роше Осборн, Джей Осборн.

© Всі права захищені. Травень 2017.

Усі права захищені. Жодна частина не може бути відтворена у будь-якій формі без письмової згоди власників авторського права.